

VERBA LATINA

Wykaz ważniejszych czasowników łacińskich wraz z rekcją, znaczeniem, frazeologią oraz iloczasem podanych w porządku alfabetycznym.

zebrał: Krzysztof Rzepkowski

korekta: Aleksandra Ejsmont

Liczba czasowników złożonych (*composita*) została ograniczona do minimum.

A

abĕo, abīre, abīi, abītum – odchodzić; (o czasie) upływać, przemijać; (*a re ad, in*) odstąpić od czegoś ku czemuś; (*in alqd*) przemienić się w coś.

in diversum abire – zająć się czymś innym.

magistratu abire – złożyć urząd.

admitto, admīsi, admissum 3 – wprowadzić w ruch; (*ad* lub *in alqd*) dopuścić do czegoś, pozwolić na coś.

equum admittere – puścić konia w cwał

passum admittere – przyspieszyć kroku (*poet.*)

ago, ēgi, actum 3 – pędzić, prowadzić, kierować.

animam agere – wyzionąć ducha.

gratias agere – dziękować.

vitam agere – żyć.

aio (czasownik ułomny) – potakiwać, potwierdzać, mówić.

aī – powiada; *aīunt* – powiadają

ain' = aisne? – tak myślisz? istotnie?

alo, alūi, altum (alītum) 3 – żywić, wychowywać.

amo 1 – kochać, lubić.

animadverto, animadverti, animadversum 3 – uważać na coś, spostrzegać, ganić.

aperĭo, aperŭi, apĕrtum 4 – otwierać, obnażać.

apparĕo, apparŭi, apparĭtum 2 – ukazać się, być widocznym.

apparet + ACI – jasne jest.

appĕllo 1 – wzywać, prosić; (+ *acc. duplex*) nazywać kogoś czymś.

appĕto, appetĭvi, appetĭtum 3 – (*alqd*) sięgać po coś, dążyć do czegoś, napadać.

apto 1 – (*alicui alqd*) przystosować dla kogoś (czegoś) coś.

arma (corpori) aptare – wdziać zbroję.

se armis aptare – przygotować się do walki.

arbitror 1 – sądzić, mniemać.

arcĕo, arcŭi, - 2 – ogrodzić, zamknąć; (*alqm, alqd a re* lub + *abl.*) powstrzymać kogoś od czegoś.

arcĕsso, arcessĭvi, arcessĭtum 3 – przywołać, wezwać; (*alqm + gen. criminis*) oskarżyć kogoś o coś.

auxilium arcessere – wzywać na pomoc.

pecuniae captae alqm arcessere – oskarżyć kogoś o korupcję.

ardĕo, arsi, - 2 – goreć, żarzyć się, płonąć, pałać; (+ *abl.*) być trawionym przez coś.

argŭo, argŭi, - 3 – przedstawić, dowodzić, (*alqd*; + *ACI*) wykazać; zaskarżyć (*alqm alcis rei*).

audĕo, ausus sum 2 – być skłonnym, gotowym, zamierzać coś zrobić; mieć odwagę, ośmielać się coś zrobić (+*inf.*); odważać się na coś (*alqd*)

si audes – jeśli nie masz nic przeciwko temu; jeśli łąska.

audīo 4 – (*alqd ab, ex, de alqo*) usłyszeć coś od kogoś; (*de alqa re* lub + *ACI*) usłyszeć o czymś, usłyszeć, że ...; przesłuchiwać; (*alqd*) pozwalać na coś.

audito – na wiadomość, usłyszawszy że (np. *audito Caesarem adesse*).

audire bene (male) ab alqo – mieć u kogoś dobrą (złą) opinię.

augēo, auxi, auctum 2 – powiększać, wzbogacić.

animum augere – zachęcać.

rem augere – wzbogacić się.

auspīcor 1 – urządzać wróżby.

auspicato – po zasięgnięciu wróżb.

B

bello 1 – wojować.

beo 1 – uszczęśliwiać, obdarzyć.

bibo, bibi, potum 3 – pić.

aure bibere – słuchać uważnie (dosł. „pić uchem”).

qui Tiberim bibunt – ci, którzy mieszkają nad Tybrem.

C

cado, cecīdi, casum 3 – upadać; (*de* lub *ex re in alqd*) spaść z czegoś na coś; (o rzekach) spływać; (o słowach) padać; (przy losowaniu) przypaść w udziale; zginąć.

animo cadere – stracić otuchę.

causā cadere – przegrać proces.

in alqd cadere – popaść w coś (*in morbum, in suspicionem*).

in oculos cadere – wpaść w oczy.

sub alqd cadere – podlegać czemuś.

caedo, cecīdi, caesum 3 – rąbać, bić, ścinać, w pień wyciąć.

sermones caedere – gawędzić.

calēo, calūi, (tylko part. fut. act. calitūrus) 2 – być ciepłym, żarzyć się.

cano, cecīni, cantum 3 – śpiewać, grać, trąbić.

bellicum (classicum, signum) canere – dać sygnał do ataku.

receptui canere – dać sygnał do odwrotu (*dat. finalis*).

capīo, cepi, captum 3 – chwycić, wziąć, zdobyć coś (*gloriam*); opanować (np. *senatum metus capit*); zjednać kogoś (np. *alqm auctoritate sua capere*); (*alqd ab alqo*) przyjąć coś od kogoś (*pecuniam*); pojąć, zrozumieć coś.

arma capere – chwycić za broń.

consilium capere – powziąć zamiar.

detrimentum capere – ponieść szkodę.

fructum ex alqo capere – ciągnąć z czegoś korzyść.

fugam capere – rzucać się do ucieczki.

mente captus – chory na umyśle, szalony.

oculis et auribus captus – pozbawiony wzroku i słuchu.

pecuniam ab alqo capere – dać się przekupić przez kogoś.

portum capere – zdążać do portu.

carēo, carūi, caritum 2 – (*alqa re*) być wolnym od czegoś, być pozbawionym czegoś.

nulla re caret – nic nie brakuje.

communi sensu carere – być pozbawionym zdrowego rozsądku.

publico carere – nie pokazywać się publicznie.

carpo, carpsi, carptum 3 – skubać, zrywać.

diem carpere – korzystać z dnia.

viam (iter) capere – wyruszyć w drogę.

supremum iter carpere – umrzeć.

cavĕo, cavi, cautum 2 – (*alqm, alqd* lub *ab alqo, a re*) strzec się kogoś, czegoś, wystrzegać się, uważać na coś (*ab insidiis cavere* – uważać na zasadzki); (*alicui*) troszczyć się o kogoś, czuwać nad kimś; rozporządzić coś (*alqd lege, testamento* – zgodnie z prawem, testamentem).

cavere ut... – starać się o to, aby...

cave + inf. lub *con.* – nie, np. *cave putes* – nie myśl.

cedo, cessi, cessum 3 – iść, kroczyć; (+ *abl.* lub *ex, de re*) odejść; (*alicui*) ustępować komuś, czemuś (*fato, fortunae, temporis*); (*alicui alqd*) przyznać komuś coś.

e vita cedere – umrzeć.

loco cedere – uciec.

nihil alicui cedere – w niczym komuś nie ustępować.

celo 1 – (*alqd, alqm*) kryć, taić coś, kogoś.

alqm de alqa re celare lub *alqm alqm rem celare* – ukryć coś przed kimś.

censĕo, censŭi, censum 2 – oceniać, szacować czyjś majątek (*censum*); (*alqd; ut, ne; + ACl*) mniemać, sądzić; (o senacie) uchwalać; (*alicui alqd*) przyznać komuś coś.

cerno, crevi, cretum 3 – oddzielać, odłączając; spostrzegać, poznawać; postanowić; (*de, pro re*) walczyć.

hereditatem cernere – ogłosić się spadkobiercą, objąć spadek.

in alqa re cerni – dać się poznać przez coś (por. *amicus certus in re incerta cernitur*).

vitam cernere – walczyć o życie.

ciĕo, civi, citum 2 – w ruch wprawiać, poruszać, wzruszać; zawołać; ożywić, wzniecić, sprawić.

ad arma ciere – wzywać do broni.

alqm in alqm ciere – pobudzić kogoś przeciwko komuś.

bellum ciere – wywołać wojnę.

lacrimas ciere – wywołać płacz.

cingo, cinxi, cinctum 3 – opasać, przepasać; towarzyszyć komuś.

alqa re cingi – uzbroić się w coś (*gladio*).

ense latus cingere – przypasać miecz do boku.

latus alicui cingere – towarzyszyć komuś.

claudio, clausi, clausum 3 – zamykać, kończyć.

agmen claudere – tworzyć tylną straż.

coepi, coepisse, coeptum – (*alqd, ab alqa re; + inf.*) zacząć.

cogĭto 1 – (*de alqa re*) myśleć, rozmyślać, rozważać; (+ *inf.*) zamierzać coś zrobić.

toto animo cogitare – oddawać się rozmyślaniom.

male cogitare de alqo – źle komuś życzyć.

cognosco, cognōvi, cognĭtum 3 – poznawać, studiować; (*alqd ab, ex alqo*) dowiedzieć się czegoś od kogoś, (*de alqa re*) dowiedzieć się o czymś; badać, dochodzić.

cognito – na wiadomość, dowiedziawszy się (np. *cognito vivere Ptolemaeum*).

(*hac*) *re cognita (his rebus cognitis)* – na tę wiadomość, dowiedziawszy się o tym.

litteras cognoscere – czytać list.

cogo, coĕgi, coactum 3 – zebrać, sprowadzić; zjednoczyć, zgromadzić; (o wojsku) ściągnąć; (*alqd ex re; + ACl; ut*) wnioskować coś z czegoś; wpędzić, zniewolić, wymusić coś; (*ad alqd*) zmusić do czegoś.

ad militiam cogere – rekrutować do służby wojskowej.

agmen cogere – zamykać pochód, tworzyć tylną straż.

alqm in ordinem cogere – do ładu kogoś przywieść.

ex quibus cogi potest... – z czego można wyciągnąć konkluzję, że...

colo, colūi, cultum 3 – hodować, (rolę) uprawiać, (ciało) pielęgnować, (bogów) czcić, (cnotę) praktykować, (miejscowość) zamieszkiwać; (*alqd, alqm*) dbać o coś, o kogoś; szanować, miłować.
artem colere – wykonywać zawód.

pacem colere – szanować pokój, dochowywać pokoju.

conscisco, conscīvi (conscīi), conscītum 3 – wspólnie postanowić; (*sibi alqd*) wziąć coś na siebie, ściągnąć na siebie.

mortem sibi conscicere – zadać sobie śmierć.

consisto, constīti, - 3 – zejść się; istnieć; (*in re*) opierać się, polegać na czymś; (*ex re*) wynikać z czegoś; (o wojsku) wstrzymać pochód, stanąć obozem; (o okręcie) stanąć na kotwicy; stać silnie, nie ustępować, utrzymać się; opanować się.

animo (mente) consistere – zachować zimną krew.

in causa consistere – wygrać proces.

consto, constīti, (tylko part. fut. act. constatūrus) 1 – stanąć; (*ex re*) składać się z czegoś; (*in re*) obstawać przy czymś (*in sententia* – przy swoim zdaniu); (*in re*) opierać się na czymś; (*alicui rei, cum re, in re*) zgadzać się, harmonizować z czymś.

constare + abl. lub + gen. pretii – kosztować.

quanti constat? – ile kosztuje? *parvo constat* – niewiele kosztuje.

constat (inter omnes) + ACI – wiadomo (powszechnie).

sibi constare – być w zgodzie ze sobą.

consuesco, consuēvi, consuētum 3 – (+ *inf.*) przyzwyczajać się coś robić; mieć w zwyczaju.

ut consuevi – jak mam w zwyczaju, wedle mego zwyczaju (*perf. praesens*).

consūlo, consulīi, consultum 3 – zebrać się na naradę, (*de re*) naradzać się nad czymś; (*alicui*) starać się o kogoś, myśleć o kimś, komuś pomagać; (*alqm de alqa re*) radzić się kogoś w jakiejś sprawie.

alqd boni consulere – uznać coś za dobre, pochwalić coś.

contendo, contendī, contentum 3 – napinać (*arcum*), natężyć; (*cum alqo, contra alqm, de re*) współzawodniczyć, walczyć z kimś o coś; (pociski) miotać; dążyć do czegoś usilnie, (*alqd ab alqo*) żądać czegoś od kogoś; (+ *ACI*) zapewniać.

contendere ab alqo, ut... – usilnie domagać się od kogoś, aby...

rem cum re contendere – porównywać dwie rzeczy ze sobą.

continēo, continūi, contentum 2 – razem trzymać, opasać, otaczać; obejmować, zawierać; powstrzymać, powściągać; okiełznać.

alqd ab alqa re continere – coś od czegoś z daleka trzymać.

containeri alqa re – ograniczyć się do czegoś.

in re se continere – upierać się przy czymś.

vix me contineo quin + con. – ledwie się mogę powstrzymać, aby (czegoś nie zrobić).

coquo, coxi, coctum 3 – gotować, piec.

corrigo, correxi, correctum 3 – prostować, poprawiać.

corrumpo, corrūpi, corruptum 3 – zepsuć, zniszczyć, udaremnić coś; (sposobność) ominąć, nie wykorzystać.

alqm pecuniā corrumpere – przekupić kogoś.

tabulas publicas corrumpere – sfałszować oficjalne tablice ustaw.

credo, credīdi, creditum 3 – (*alicui alqd*) powierzyć coś komuś (*pecuniam*); (*alicui*) ufać, wierzyć komuś; (+ *acc. duplex*) uważać coś za coś, kogoś za kogoś; (+ *ACI, NCI*) sądzić.

credere – myślałby kto, można by sądzić (*con. potentialis*).

crēo 1 – stworzyć, wywołać, powołać do życia; spowodować.

alqm consulem creare – mianować kogoś konsulem (*acc. duplex*).

cresco, crevi, cretum 3 – rosnąć, powstawać; przybierać, wzrastać, zdobyć znaczenie.

cretus (*ab* lub + *abl. originis*) – urodzony, pochodzący z, od (*a sanguine Troiano*)
cubo, cubŭi, cubitum 1 – leżeć, spoczywać; spać; leżeć chorym.
cubitum ire – iść spać.
sub divo cubare – spać pod gołym niebem.
cupĭo, cupĭvi (cupĭi), cupĭtum 3 – (*alqd*; + *inf.*) pożądać, pragnąć, chcieć; (*alicui* lub *alicuius causa*) sprzyjać komuś, być komuś życzliwym, interesować się żywo kimś.
curo 1 – (*alqd, alqm; alicui; ut; inf.; acc. gerund.*) troszczyć się o coś; (*de re; inf.*) myśleć o czymś; (interesy) załatwiać; (chorych) pielęgnować, (prowincją) zarządzać.
corpus curare – wzmacniać się.
cura alia! – troszcz się o co innego! bądź spokojny!
cura ut valeas – troszcz się, abyś był zdrowy (formuła pożegnalna w liście).
mandatum curare – wypełnić rozkaz.
curro, cucurri, cursum 3 – biec, spieszyć się, pędzić; (okrętem) płynąć; (o rzeczach) upływać.
subsidio currere – biec z pomocą (*dat. finalis*).
custodĭo 4 – pilnować, czuwać, strzec.
se custodire – mieć się na baczności.

D

damno 1 – (*alqm alicuius rei*) skazać, potępić, uznać winnym kogoś za coś (*gen. criminis*); ganić; (*alqm + inf.*) zobowiązać kogoś do zrobienia czegoś.
capitis (capite) damnare, ad mortem damnare – skazać na karę śmierci.
debĕo, debŭi, debĭtum 2 – (*alicui alqd*) być dłużnym komuś coś (*pecuniam* – pieniądze; *gratiam* – wdzięczność); (+ *inf.*) mieć obowiązek, musieć; (*alicui alqd*) zawdzięczać komuś coś (*parentibus beneficia*).
debentia dici – rzeczy, które powinny być powiedziane; to, co należy powiedzieć.
decĕdo, decessi, decessum 3 – odejść; (o urzędnikach) ustąpić ze stanowiska; (*alicui*) ustąpić komuś.
de vita decedere – umrzeć.
decerno, decrĕvi, decrĕtum 3 – oddzielić, określić; (*alqd; + ACI; ut*) zarządzić, postanowić; (+ *acc. duplex*) uznać kogoś kimś; (*alicui alqd*) przyznać coś komuś.
acie (proelio, armis, exercitu) decernere – wydać bitwę.
classe decernere – wydać bitwę morską.
pugnam (proelium) decernere – stoczyć bitwę rozstrzygającą.
dĕcet, decŭit 2 (nieos.) – (+ *ACI*) wypada, przystoi.
defendo, defendi, defensum 3 – odpychać, powstrzymywać, odpierać (*hostes, pericula*); (*alqm, alqd ab alqo*) bronić kogoś, czegoś przed czymś; spełnić zadanie.
dico, dixi, dictum 3 – (*alqd; + ACI; ut*) mówić; (+ *acc. duplex*) mianować kogoś czymś, nazywać kogoś kimś; wygłaszać mowę (*pro alqo ≠ contra alqm*); (pieśń) śpiewać.
causam dicere – prowadzić sprawę przed sądem.
facile, difficile dictu – łatwe, trudne do powiedzenia (*abl. limitationis*).
sententiam dicere – wygłosić przemówienie (w senacie).
diffĕro, differre, distŭli, dilĕtum – roznieść; rozproszyć, rozgłosić; odsunąć, odwlec (*alqd in tempus*); (*alqm*) łudzić, zwodzić; (*ab alquo, inter se*) różnić się.
poenam differre – odroczyć karę.
diripĭo, diripŭi, direptum 3 – rozszarpać, rozerwać; rabować; porwać, wydrzeć.
urbem diripere – splądrować miasto.
disco, didĭci, - 3 – uczyć się; (*alqd ab alqo; inf.; + ACI*) dowiedzieć się; rozumieć.

do, dedi, datum 1 – dać; (bogom) poświęcić; (pieniądze) wypłacić; (wojsko, świadków) wystawić; sprawić, wywołać, stworzyć.

alqm in fugam dare – zmusić kogoś do ucieczki.

manus dare – poddać się.

operam alicui rei dare – troszczyć się, starać się o coś, dbać.

poenas (poenam) dare – ponieść karę.

se dare alicui rei – oddać się jakiejś sprawie.

docĕo, docŭi, doctum 2 – (*alqm alqd* lub *alqm alqa re*; + *ACI*) uczyć kogoś czegoś (np. *doceo pueros grammaticam*); (*alqm de re*) powiadomić kogoś o czymś.

fabulam docere – wystawić sztukę na scenie.

dubĭto 1 – (*de re, alqd*) wątpić w coś; (+ *inf.*) wahać się coś zrobić; (*quin*) wątpić, że...

dŭco, duxi, dŭctum 3 – ciągnąć, prowadzić; (powietrze) wdychać; (napoje) pić; (metale) kuć; (rowy, wały, ulice) budować; (*alqd ab, ex, de* + *abl.*) wyprowadzać coś z czegoś; obliczyć, szacować; (+ *acc. duplex*) uważać coś za coś; (+ *ACI*) mniemać, sądzić.

alqm in numero hostium ducere – mieć kogoś za wroga.

arcum ducere – naciągać łuk.

bellum ducere – przeciągać wojnę.

uxorem ducere – ożenić się.

somnum ducere – sprowadzić sen.

sortes ducere – ciągnąć losy, losować.

versus ducere – pisać poezję.

E

ĕdo, ĕdi, ĕsum 3 – jeść.

ĕdo, edĭdi, edĭtum 3 – wydawać; urodzić; (pisma) rozpowszechniać; (rozkazy) wydawać; (wieści) rozsiewać; (zabawy) urządzać; (*alqd*; + *ACI*) donieść, zdradzić.

clamorem edere – wydać krzyk.

scelus edere – popełnić zbrodnię.

egredĭor, egressus sum 3 – (*ex re* lub *abl.*) wyjść, wyruszyć; (o okręcie) wypłynąć.

ĕo, ĭre, ĭi, ĭtum – iść, kroczyć; (o czasie) mijać.

eo + supinum – wyraża *cel*, np. *cubitum eo* – idę się położyć.

equis ĭre – jechać konno (*pedibus ĭre* – iść pieszo)

in sententiam alicuius ĭre – skłonić się do czyjegoś zdania.

subsidio alicui ĭre – iść komuś z pomocą.

erro 1 – błędzić, tułać się; (*in alqo*) mylić się w czymś.

exercĕo, exercŭi, exercĭtum 2 – wprowadzać w ruch; niepokoić, dręczyć, doświadczać; (*alqm re* lub *alqm in re, ad rem*) ćwiczyć, kształcić kogoś w czymś; wykonywać, prowadzić; zysk ciągnąć zarządzać; (uczucia) wywierać, okazywać.

ferrum exercere – kuć żelazo.

medicinam exercere – uprawiać sztukę lekarską, być lekarzem.

memoriam exercere – ćwiczyć pamięć.

milites exercere – musztrować żołnierzy.

exĭgo, exĕgi, exactum 3 – (*alqm ex re*) wypędzić, przepędzić kogoś skądś (*hostem e campo*); (pieniądze) ściągać (*tributum*); (*alqd ab alqo*) żądać czegoś od kogoś, domagać się; badać, śledzić, dochodzić; naradzać się, zastanawiać; wykonać, doprowadzić do skutku; (okres czasu) przebyć, przeżyć, ukończyć.

alqm vitā exigere – zabić kogoś.

ensem exigere – wepchnąć, wbić głęboko miecz.

poenas (poenam) ab alqo exigere – ukarać kogoś.

tela exigere – miotać pociski.

uxorem exigere – odesłać żonę, rozwieść się.

existīmo 1 – cenić; (+ *acc. duplex*) uważać za coś; (+ *ACI*) mniemać, sądzić, myśleć.

expediō 4 – (*alqm a re* lub + *abl*) uwolnić, wyzwolić kogoś od czegoś; (trudności) pokonać; (interesy) załatwić; (pociski) wyrzucać; (słowa) wykladać; (*alqd*) przygotować coś;

expedit alicui + inf. – jest korzystne dla kogoś, by....

expedito loco – w łatwo dostępnym miejscu.

se ad pugnam expedire – przygotować się do bitwy.

se expedire – ujść, umknąć.

experior, expertus sum 4 – (*alqd*) doświadczać, próbować; poznać coś.

F

faciō, fēci, factum 3 – czynić, robić; (most) budować; (obóz) rozbić; (pisma) układać; (pieniądze) zarabiać; (zbrodnię) popełnić; (bitwę) wydać; (przyjaźń, pokój) zawrzeć; (uczucia) wywoływać; (+ *gen. pretii*) cenić, szacować; (+ *acc. duplex*) uczynić, mianować kogoś kimś; (*alicui alqd*) użyczyć komuś czegoś; (*cum* lub *ab alqo*) trzymać z kimś, trzymać czyjąś stronę; (*ad alqd*) być przydatnym do czegoś; postępować (*bene, male*); (+ *ACI*) przypuszczać; składać ofiarę.

alqm certiolem facere – poinformować kogoś.

contra leges facere – postępować wbrew prawu.

damnum (detrimentum) facere – ponieść szkodę.

finem facere + dat. – położyć kres czemuś.

praedam ab hoste facere – złupić wroga.

pro nihilo alqd facere – mieć coś za nic, bardzo nisko cenić.

stipendia facere – służyć w wojsku.

fallo, fefelli, falsum 3 – przywieść do upadku, oszukać; ujść czemuś.

fidem fallere – złamać przysięgę.

me fallit – mylę się, nie wiem.

vestigium fallere – zmylić trop, wymknąć się.

fastidiō 4 – (*alqd*) czuć do czegoś odrazę, brzydzić się; gardzić czymś.

fatēor, fassus sum 2 – wyznać, przyznać; okazać.

fatīgo 1 – znużyć, zmęczyć; nękać, dręczyć; (prośbami) męczyć, błagać.

favēo, fāvi, fautum 2 – (*alicui*) sprzyjać komuś; przyklasnąć.

linguis (lingua, ore) favere – zachować ciszę, milczeć.

feriō, -, - 4 – uderzać, bić; zarżnąć, zabić.

Qui gladio ferit, gladio perit – Kto mieczem wojuje, od miecza ginie.

foedus ferire – zawrzeć pokój.

fēro, fēre, tūli, lātum – nieść; (złoto) znosić, cierpieć, wytrzymać; (*alqd; quod; + ACI*) – być niezadowolonym; (łup, nagrodę) zyskać; porwać, uprowadzić; wręczyć, uiścić, donieść, zawiadomić; (ustawę) wnosić, zgłaszać; wprawić w ruch, poruszać.

ad astra alqm ferre – wynosić kogoś do gwiazd = wychwalać kogoś.

alicui opem (auxilium) ferre – nieść pomoc komuś.

ferre et agere – zagrabić i uprowadzić.

fertur (+ NCI) – wieść niesie, że ...

ferunt (+ ACI) – mówią, opowiadają, że...

prae se ferre alqd – okazywać coś, dać coś poznać.

praemium ferre – otrzymać wynagrodzenie.

se ferre (ferri) – poruszać się, pędzić.

suffragium (sententiam) ferre – głosować.

ventrem ferre – być w ciąży.

festino 1 – spieszyć się; (*alqd*) przyspieszać coś.

fido, fisis sum 3 – (*alicui*) wierzyć komuś.

figo, fixi, fixum 3 – przymocowywać, umocnić, zawiesić; (budynki) wznosić; (*alicui alqd*) wpoić komuś coś; (*alqd*) trafić coś, ubić.

decreta figere – obwieścić uchwały.

legem figere – ogłosić ustawę.

tingo, finxi, fictum 3 – kształtować, tworzyć; budować, rzeźbić; obrabiać, kształcić; (*alqd*, + *ACI*) coś sobie przedstawiać, obmyślać; wymyślać, zmyślać; fałszywie przedstawiać.

ars fingendi – rzeźbiarstwo.

equum fingere – tresować konia.

hilaritatem fingere – udawać radość.

se fingere ad alqd – zastosować się do czegoś.

finio 4 – ograniczać, zamykać, kończyć; umrzeć.

fio, fiəri, factus sum (*niereg.*) – powstać, stać się; *występuje jako strona bierna czasownika 'facio'*: być zrobionym; (+ *gen. pretii*) być szacowanym; (*alicui*) być poświęconym komuś.

fit, ut + con. – zdarza się, że...

fieri potest, ut + con. – możliwym jest, że...

fieri non potest, quin + con. – konieczne jest, żeby...

ut fit – jak to się zdarza, jak to jest w zwyczaju, jak zwykle.

fiat! – niech będzie! bardzo dobrze!

firmo 1 – umacniać, krzepić; (*alqm*) dodawać odwagi komuś.

flagito 1 – (*alqd alqm* lub *alqd ab alqo*) domagać się usilnie, żądać czegoś od kogoś.

flecto, flexi, flexum 3 – giąć, krzywić; (*alqm*) nakłonić, zmiękczyć kogoś; (*in, ad alqd*) zwrócić się dokądś.

animo flecti – być wzruszonym.

flectere arcum – napiąć łuk.

iter (cursus, viam) flectere – zmienić kierunek, obrać inną drogę.

oculos flectere – odwrócić spojrzenie, skierować wzrok gdzie indziej.

ora retro flectere – odwrócić się.

vitam flectere – zmienić dotychczasowy tryb życia.

vestigia flectere – skierować kroki (*poet.*).

florëo, florüi, - 2 – kwitnąć; błyszczeć, lśnić się; (*in alqa re*) być znacznym, potężnym, wyróżniać się w czymś; być w kwitnym stanie, być pełnym sił.

aetas florens – kwitający wiek = młodość.

fluo, fluxi, fluxum 3 – płynąć; (o czasie) upływać, przemijać; słabnąć, wątleć.

fodio, fodi, fossum 3 – kopać; kłuć.

oculos (lumina) fodere – kłuć, rzucać się w oczy.

for, fari, fatus sum – mówić.

fando – ze słuchu, ze słyszenia.

foveo, fovi, fôtum 2 – ogrzewać, trzymać ciepło; pielęgnować.

frango, frëgi, fractum 3 – łamać; (o okręcie) rozbić się.

dolore, metu frangi – doznawać bólu, strachu.

foedus, fidem frangere – złamać przymierze, obietnicę.

früor, fructus (früitus) sum 3 – (+ *abl.*) używać czegoś, korzystać, cieszyć się z czegoś.

fugio, fûgi, fugitum 3 – uciekać; iść na wygnanie; (*alqm, alqd*) uciekać przed kimś, przed czymś; odrzucać, gardzić czymś.

me fugit + inf. – zapomniałem.

fūgo 1 – zmusić do ucieczki, wygnać, wypędzić.

fulgĕo, fulsi, - 2 – błyskać; błyszczeć, promienieć.

fundo, fūdi, fūsum 3 – lać, wylewać; (kruszcze) topić; (pociski) miotać; (słowa) wydawać z siebie; (nieprzyjaciół) powalić, pokonać.

hostium copias fundere – rozbić zastępy wroga.

lacrimas fundere – płakać rzewnie.

preces fundere – wylewać, wygłaszać wiele próśb.

fungor, functus sum 3 – (+ *abl.*) odbywać, zarządzać, dokonać czegoś.

fato fungi – dopełnić swego losu.

diem (morte) fungi – umrzeć.

munere fungi – wypełnić obowiązek.

G

gĕmo, gemĭi, gemĭtum 3 – wzdychać, jęczeć; brzmieć; (*alqd*) opłakiwać coś (*malum suum* – swoje nieszczęście).

gĕro, gessi, gestum 3 – nieść, nosić; wydobywać, wywołać; zachowywać się, postępować (*ita, sic, honeste*); wykonywać, załatwiać, sprawować; (urzędy) sprawować, pełnić, zarządzać, załatwiać; *pass.* działać się, stać się.

alicui morem gerere – spełniać czyjeś życzenie, wolę.

bellum gerere – prowadzić wojnę.

personam alicuius gerere – grać czyjąś rolę.

prae se alqd gerere – okazywać, objawiać coś.

pro alqo se gerere – zachowywać się jak ktoś, nosić się niczym ktoś (*pro cive* – jak obywatel).

rem bene (male) gerere – sprawy dobrze (źle) załatwić; pomyślnie (niepomyślnie) walczyć.

res gestae – czyny (wojenne), historia (*scriptor rerum gestarum* – historyk).

gigno, genĭi, genĭtum 3 – rodzić; wywołać, spowodować coś, zrodzić (*amicitiam, insaniam, sitim*).

genitus (+ abl. originis; de, ab, ex alqo, re) zrodzony z... (*matre Musa, love*).

gignentia, ium – twory, stworzenia, rośliny

glorĭor 1 – (*re, de re; inf.*) chwalić się czymś, chełpić; (*in re*) szukać w czymś swojej chwały.

gusto 1 – gustować, smakować.

primis labris scientiam gustare – musnąć jakieś wiedzy (nauki), ledwie jej dotknąć.

amorem vitae gustare – zasmakować rozkoszy życia.

H

habĕo, habĭi, habĭtum 2 – mieć, trzymać, dzierżyć; (*alqd sibi*) zatrzymać coś dla siebie; (+ *acc. duplex; pro alqo*) uważać kogoś (coś) za kogoś (coś); (+ *nom. duplex*) uchodzić za coś; wiedzieć, znać (*consilia*); (zwierzęta) hodować; (o stanach) opanować, ogarnąć; (+ *inf.*) zdołać, móc coś zrobić, mieć do zrobienia.

alicui honorem habere – okazać komuś cześć.

alqd pro certo habere – uważać coś za pewne.

alqm ludibrio habere – wyśmiewać się z kogoś.

alqm male habere – obchodzić się z kimś źle.

bene (male) se habere – dobrze (źle) się czuć.

comitia (contionem) habere – przewodniczyć zgromadzeniu ludowemu.

nihil habeo quod dicam – nie mam nic do powiedzenia.

orationem habere – wygłaszać mowę.

oratio in senatu habita – mowa wygłoszona w senacie.

senatum habere – przewodniczyć obradom senatu.

vitam habere – żyć.

habito 1 – mieszkąć; (*alqd*) zamieszkiwać coś.

in oculis habitare – być cały czas na widoku, być wystawionym na spojrzenia.

haerëo, haesi, haesum 2 – (*in re; ad rem; + dat.*) wisieć na czymś, trzymać się czegoś, przylegać do czegoś; (*in re; + dat.*) obstawać przy czymś, mocno się czegoś trzymać, trwać przy czymś (*in sua sententia*); zatrzymać się, być bezradnym.

in equo haerere – siedzieć dobrze w siodle.

in luto haerere – ugrzęznąć w błocie, być w kłopotach.

alqd animo haerere – mieć coś na sercu.

in oculis haerere – być cały czas na widoku, być wystawionym na spojrzenia.

alqd in memoria haeret – coś dobrze tkwi w pamięci.

haurio, hausi, haustum 4 – (*alqd ex, de, a re*) czerpać (*aquam de puteo* – wodę ze studni); (radości) doznąć; połykać, zjeść, pochłoniąć; (o ogniu) trawić; dokładnie poznać

a fontibus Stoicorum haurire – czerpać ze źródeł nauki stoickiej.

alicuius sanguinem (cruorem) haurire – przelać czyjąś krew.

cineres haurire – zebrać prochy.

corpus haurire – przeszyć, przebić ciało.

honoro 1 – czcić, uczcić, wyróżnić.

horreo, horrui, - 2 – jeżyć się, wzdrygać się; (z trwogi) drzeć, lękać się; osłupieć, zdumieć się.

hortor 1 – (*alqm ad alqd; + ut, ne; + inf.*) zachęcać, pobudzać, popędzać do czegoś; dodawać odwagi.

res hortatur ut + con. – okoliczności sprzyjają, aby...

I

iacëo, iacui, iacitum 2 – leżeć, być położonym; leżeć chorym; polec, paść trupem; (o ubraniu) wlec się po ziemi; być przygnębionym, załamany; (*in alqd*) być pogrążonym w czymś (*in maerore*); mieć niską wartość.

graviter iacere – być ciężko chorym.

iacentes, ium – polegli.

iacio, iëci, iactum 3 – rzucać, miotać; (o słowach) wymawiać, miotać; sypać, budować, wznosić (*murum*).

ancoram iacere – zarzucić kotwicę.

fundamenta (+ gen.) iacere – kłaść podwaliny czegoś.

odorem iacere – wydawać zapach, wionąć.

semen (semina) iacere – siać.

umbram iacere – rzucać cień.

iacto 1 – rzucać, miotać; (w mowie) często wzmiankować; mieć na ustach, chępić się; grozić; uwijać się, kręcić się;

alqm convicio iactare – obrzucać kogoś obelgami.

rem iactare – roztrząsać sprawę.

se iactare in re – krzątać się wokół czegoś, wiele się czymś zajmować.

semen iactare – siać.

vulnera iactare – zadawać rany.

iaculor 1 – rzucać pociskiem; strzelać, zabić; (*alqd*) ubiegać się o coś.

icio (ïco), ïci, ictum 3 – uderzyć, ugodzić.

colaphum alicui icere – wymierzyć komuś policzek.

foedus icere – zawrzeć przymierze.

ictus (alqā re) – dotknięty, przejęty, zaniepokojony.

imītor 1 – (*alqm, alqd*) naśladować kogoś, coś; być podobnym.

imminēo, -, - 2 – (+ *dat.*) sterczeć, wisieć nad czymś; uciskać; (o nieszczęściach) wisieć nad głową, zagrażać; (*alicui rei, in* lub *ad alqd*) dążyć do czegoś, czyhać na coś (*in occasionem*); (miejscowość) opanować.

collis urbi imminet – wzgórze dominuje nad miastem.

alieno imminere – czyhać na cudzy majątek.

impediō 4 – wiązać, wikłać, więzić; (miejscowość) czynić niedostępną; (*alqm* lub *alqd alqā re* lub *ab, in re; ne; quominus, quin; + inf.*) przeszkadzać komuś, czemuś w czymś, stać na zwadzie, wstrzymywać.

impēro 1 – (*alicui alqd; ut, ne; + ACI*) rozkazywać, nakazywać komuś coś; nad kimś panować, mieć władzę.

alqo imperante – pod czyimiś rozkazami.

irae imperare – ujarzmić gniew.

sibi imperare – być panem samego siebie.

incīdo, incīdi, - 3 – (*in alqd; alicui rei*) wpaść na coś, rzucić się; (o rzekach) wpadać; (*in alqm*) napaść, natrzeć na kogoś; (*in alqm, alqd; + dat.*) niespodzianie napotkać kogoś, coś; zdarzyć się, nastąpić; (*alicui*) przytrafić się komuś.

in morbum incidere – zachorować.

terror incidit exercitui – strach ogarnął żołnierzy.

incīdo, incīdi, incīsum 3 – (*alqd in rem* lub *in re*) naciąć, wyryc, wykuć coś na czymś; rozciąć, przeciąć; zakończyć.

spem incidere – pozbawić nadziei.

incīpio, incēpi, inceptum 3 – (*alqd, ab alqā re; + inf.*) zacząć, przedsiębrać coś.

proelium incipitur – zaczyna się bitwa.

inclīno 1 – nachylać, zginać; (o wojsku) zachwiać się, cofać się; (*ad alqd*) skłaniać, zwracać się ku czemuś; doprowadzić do upadku; *pass.* upadać.

animus inclinat, ut + con. – skłaniam się do tego, by...

culpam in alqm inclinare – rzucić na kogoś winę.

eo inclinat sententia, ut + con. – moje zdanie przychyli się do tego, aby...

genua inclinare – uklęknąć.

in fugam inclinare – rzucić się do ucieczki.

se inclinare – (o słońcu) zachodzić; (o dniu) kończyć się.

indīco 1 – (*alicui alqd; de re; + ACI*) donosić, oznajmiał komuś coś; zdradzać coś komuś; zdradzać kogoś (*alqm*).

indulgēo, indulsi, indultum 2 – (*alicui*) być pobłażliwym dla kogoś, ustępować komuś; (+ *dat.*) oddać się jakiejś sprawie, troszczyć się o coś.

sibi indulgere – pozwalać sobie na wszystko.

valetudini indulgere – oszczędzać zdrowie.

interēo, interīre, interīi, interītum (niereg.) – upadać, ginać.

interit ira morā – gniew mija wraz z czasem.

publica pecunia interit – pieniądze publiczne zostały roztrwonione.

intersum, interesse, interfūi (niereg.) – (*inter alqd*) być między czymś; (*in re ; + dat.*) brać w czymś udział; różnić się.

intērest (alicuius + ACI) – zależy komuś, żeby... np.:

Romanorum plurimum intererat Carthaginem deleri – Rzymianom bardzo zależało, by Kartagina została zburzona.

meā (tuā, suā, nostrā, vestrā, suā) intērest – zależy mi, np. *Caesar dicere solebat non tam suā quam rei publicae interesse, ut salvus esset* – Cezar zwykł mawiać, że nie tyle jemu, co republice zależy, aby był cały i zdrow.

invito 1 – (*alqm in, ad alqd*) zaprosić kogoś na coś (*in prandium* – na śniadanie, *in hospitium* – w gościnę).

alqm domum suam invitare – zaprosić kogoś do swojego domu.

alqm tecto ac domo invitare – zaprosić kogoś pod swój dach.

irascor, irasci, irātus sum (*alicui; in alqm*) gniewać się na kogoś (*amicis*).

de nihilo irasci – gniewać się za nic.

iubēo, iussi, iussum 2 – (*alqm alqd; de re; + ACI; pass. + NCI; ut, ne*) rozkazać, zarządzić polecić coś komuś; (+ *acc. duplex*) wybrać lub ogłosić kogoś kimś; postanowić, zatwierdzić (*legem, foedus*).

rem aliquam facere iubeor – mam rozkaz wykonać jakąś rzecz.

iudico 1 – być sędzią; (*alicui de re; + gen. criminis*) sędownie rozstrzygać o czymś, zasądzić komuś coś (*capitis* – karę śmierci, *pecuniae* – grzywnę); (*alqd. lub de re*) wydawać wyrok o czymś; (*de re; + ACI*) sądzić, mniemać, myśleć o czymś; (+ *acc. duplex*) uznać kogoś za coś (*alqm hostem* – kogoś za wroga).

iungo, iunxi, iunctum 3 – w jarzmo zaprząć; (*alqd ad alqd*) przyczepić coś do czegoś; (*alqd cum re lub + dat.*) połączyć coś z czymś.

amicitiam iungere – zawrzeć przyjaźń.

fluvium (amnem) ponte iungere – przerzucić most przez rzekę (potok).

pacem cum alqo iungere – zawrzeć z kimś pokój.

iuro 1 – (*per alqm; in alqd*) przysięgać na kogoś, na coś.

iuratus – sprzysiężony.

iuvo, iuvi, iutum 1 – (*alqm; + inf.*) bawić, cieszyć kogoś; (*alqm in re lub re*) pomagać komuś w czymś.

me iuvat + inf. – podoba mi się coś robić.

audentes fortuna iuvat – los sprzyja odważnym.

L

lābor, lapsus sum 3 – ślizgać się; spadać; (o czasie) upływać; (*in, ad alqd*) popaść w coś; potknąć się, upaść, zbłądzić.

lapsi, orum – ci, którzy na skutek prześladowań wyrzekli się wiary chrześc.

mente labi – stracić zdrowy rozsądek, rozum.

labōro 1 – (*alicui, in re; de re; ut, ne; + inf.*) pracować, dbać o coś; (+ *abl, ab, ex, in re*) cierpieć (*a frigore* – z zimna; *ex aero alieno* – z powodu długów); (*alqd*) przygotowywać, opracowywać coś.

de alqo laborare – martwić się o kogoś.

lacrīmo 1 – płakać.

largior 4 – (*alicui alqd*) szczerze dawać, obdarowywać kogoś czymś; dozwalać, dopuszczać.

latēo, latūi, - 2 – być ukrytym, schowanym; pozostać nieznanym.

laudo 1 – (*alqm, alqd*) chwalić, stawiać, wielbić kogoś, coś.

lāvo, lāvi, lautum (lavātum) 1 – myć, kąpać; *pass.* myć się.; zwilżyć, skropić.

lavatum eo – idę się umyć.

lēgo, lēgi, lectum 3 – zbierać, gromadzić (*ossa, spolia*); (nici) zwijać; (oddech) chwytać; (rozmowę) podsłuchiwać; (morze, las) przebywać; wybierać, kraść; czytać.

oram legere – żeglować wzdłuż brzegu.

vela legere – zwijać żagle.

libēro 1 – (*alqm ab, ex re lub + abl. separationis*) uwolnić kogoś od czegoś; uwolnić od opłat; (w sądzie) uznać niewinnym.

crimine liberare – uwolnić od oskarżenia.

fidem liberare – dotrzymać słowa.

nomina liberare – spłacać długi.

licet, licuit, licitum est 2 (*nieos.*) – (*alicui + inf.*; + *ACI*) wolno, można, jest dozwolone.

per me licet – nie mam nic przeciwko temu.

Quod licet lovi, non licet bovi.

licet + con. – byleby tylko, jeśli tylko, choćby (*jako spójnik podrzędności*), np. *fremant*

omnes licet, dicam quod sentio – choćby wszyscy protestowali, powiem, co czuję.

lōco 1 – (*alqd in re*) umieścić coś gdzieś; (kobietę) za mąż wydać; (pieniądze) pożyczyć; wynająć, wdzierżawić.

filiam nuptiis (in matrimonio, nuptum) alicui locare – dać komuś córkę za żonę.

lōquor, locutus sum 3 – mówić; (*cum aliquo de aliqua re*) rozmawiać z kimś o czymś; (*alqd*) omawiać; omawiać, twierdzić.

lūdo, lusi, lusum 3 – (*alqa re*) bawić się czymś; (*alqd*) grać coś; tańczyć, żartować, igrać; drwić, kpić.

tesseris ludere – grać w kości.

lugēo, luxi, luctum 2 – smucić się; (*alqm, pro alqo*) nosić żałobę po kimś; (*alqm*) opłakiwać kogoś.

M

macto 1 – (*alqm alqa re*) uświecać, wyróżniać kogoś czymś; ukarać; (*alicui alqd*) ofiarować, poświęcić na ofiarę komuś coś; zabić na ofiarę.

deos mactare – przebłagać, przejednać bogów.

morte alqm mactare – ukarać kogoś śmiercią.

maerēo, maerui, - 2 – smucić się; (*alqm*) opłakiwać kogoś.

mālo, malle, malui (*niereg.*) – woleć, wybierać.

mando 1 – (*alicui alqd*) powierzyć, polecić coś komuś.

manēo, mansi, mansum 2 – (*in re*) zostać gdzieś; nocować; trwać, istnieć; (*in re*) trwać, obstawać przy czymś; (*alicui*) być komuś przeznaczonym; (*alqm, alqd*) oczekiwać na kogoś, na coś, zagrażać komuś, czemuś.

memini, meminisse (*perf.*) – (+ *gen. memoriae*; + *ACI*) pamiętać; (+ *gen.* lub *de re*) wspominać o czymś.

memento mori – pamiętaj, że umrzesz.

mentior, mentitus sum 4 – być kłamcą; (*alqd*; + *ACI*) skłamać coś, zmyślać.

merēo, merui, meritum 2 oraz **merēor, meritus sum 2** – zasługiwać; (*alqd*) zyskać coś, osiągnąć; (*alqd*) zasłużyć na coś (*laudem, praemia*); ściągnąć na siebie (*odium, poenam*); zaskarbić sobie łaski, zasłużyć się (*bene, male*).

stipendia merere – służyć w wojsku (za żołd).

equo (equis) merere – służyć w jeździe.

scelus merere – popełnić zbrodnię.

mergo, mersi, mersum 3 – (*alqd in rem, in re*) zanurzyć, zatopić coś w czymś; *pass.* utonąć; (*alqd*) ukryć coś.

mēto, messui, messum 3 – żąć, kosić, ścinać; (wrogów) w pień wyciąć, zniszczyć.

ut sementem feceris, ita et metes – jak posiejesz, tak zbierzesz.

metūo, metui, - 3 – (*alicui; de alqa re; ne non; ut*) – bać się o kogoś, o coś (*de vita sua*); wstydzić się, wahać się; (*alqm*) bać się kogoś, obawiać się

metuens (+ *gen.*) – troskliwy o coś, o kogoś.

mīnor 1 – sterczeć; (*alicui alqd* lub *alicui alqa re*; + *ACI*) grozić komuś czymś (*hosti mortem* – wrogowi śmiercią); obiecywać, zapowiadać.

minūo, minūi, minūtum 3 – zmniejszać, uszczuplać; *pass.* maleć; (*alqd*) zwężyć, ograniczać (*sumptus* – wydatki).

gradum minuere – zwalnić kroku.

memoria minuitur – pamięć słabnie.

suspicionem minuere – rozwiać podejrzenia.

mīror 1 – dziwić się; (*alqm, alqd*) podziwiać, czcić kogoś, coś.

miscēo, miscūi, mixtum 2 – (*alqd alqa re; alqd + dat.* lub *cum re*) domieszać coś do czegoś, mieszać coś z czymś (*aquam vino*); połączyć, zaburzyć; napełniać coś czymś (*domum gemitu*).

animum alicuius cum suo miscere – połączyć się z kimś głęboką przyjaźnią.

manus miscere – przejść do walki wręcz.

rem publicam miscere – wprowadzać zamęt w państwie.

mitto, mīsi, missum 3 – (*alqd*) rzucać, ciskać, miotać coś; (*alqm*) posłać kogoś (*legatos*), (*alqd alicui*) posłać coś komuś; odesłać, zwolnić kogoś; (zgromadzenie) rozwiązać, rozpuścić; (w mowie) pominąć; zaprzestać, zaniechać.

mitte me – puść mnie!

sub iugum mittere – zaprząć w jarzmo.

monēo, monūi, monītum 2 – (*alqm de re*) przypominać komuś o czymś; dodać odwagi; (*alqm; ut, ne*) ostrzegać kogoś; karać, karcić; przepowiadać zwiastować.

monstro 1 – (*alicui alqd*) pokazywać komuś coś; zalecić, wskazać.

mordēo, momordi, morsum 2 – kąsać, gryźć; (*alqm*) dogryzać komuś, dokuczać.

morīor, mortūus sum 3 – umierać.

mōror 1 – przebywać gdzieś, zwlekać, marudzić; (*alqm a re; + inf.; + ACI; quominus*) wstrzymywać kogoś przed czymś.

nihil moror – jestem gotów, chcę; (+ *ACI*) nie mam nic przeciwko temu, żeby...

movēo, mōvi, mōtum 2 – poruszać; (*alqm ad alqd*) zachęcać kogoś do czegoś; (o uczuciach) wywołać (*admirationem*), wzruszyć; powodować coś; oddalić coś.

arma movere – chwytać za broń.

castra movere – zwinąć obóz.

motus (alqa re) – poruszony, wzruszony czymś.

munīo 4 – murować, (mury) wznosić; (drogi) budować; obwarować (*arcem*), czynić bezpiecznym; (*alqd contra alqd* lub *a re*) ochraniać coś przed czymś.

mūto 1 – (*alqd alqa re*) zmieniać coś czymś; przemieniać, przekształcać.

pacem bello mutare – zamienić wojnę na pokój, osiągnąć pokój.

tempora mutantur et nos mutamur in illis – czasy się zmieniają, a my zmieniamy się wraz z nimi.

vestem mutare – włożyć żałobę.

N

nanciscor, nactus sum (nactus sum) 3 – (*alqd*) osiągnąć (*summam potestatem*); otrzymać coś; napotkać przypadkiem, korzystać z napotkanej okazji (*nactus turbidam tempestatem* – korzystając z gwałtownej burzy)

morbum nancisci – zachorować.

narro 1 – (*alicui alqd; + ACI*) opowiadać komuś coś, (*alicui de re*) wspominać komuś o czymś, mówić.

bene (male) narrare – przynosić dobre (złe) wiadomości.

narro tibi – zapewniam cię.

nascor, nātus sum 3 – (+ *abl. originis* lub *ex alqo*) rodzić się, pochodzić (*patre certo*); (*ex alqo*) powstać, począć się, wypłynąć z czegoś (*ex palude amnis*)

ex hoc nascitur, ut + con. – z tego wynika, że...

viginti annos natus – mający dwadzieścia lat.

nāto 1 – pływać; wahać się, być nie pewnym.

navīgo 1 – żeglować, płynąć; (*alqd*) przepływać coś.

plenissimis velis navigare – płynąć na pełnych żaglach.

necto, nex(ū)i, nexum 3 – wiązać, spleść; (*alqd alqa re*) owinąć coś czymś; spętać, uwięzić; uknuć coś.

neglēgo, neglexi, neglectum 3 – (*alqd*) zaniedbywać coś; lekceważyć, gardzić czymś; przeoczyć coś.

neglegens (+ gen. lub in re) niedbały, obojętny na coś.

nēgo 1 – mówić „nie”, przeczyć; (*alicui alqd*) odmówić komuś czegoś.

deos negare – zaprzeczać istnieniu bogów.

nescīo 4 – (*alqd; + ACI*) nie wiedzieć, nie znać czegoś; nie móc, nie rozumieć.

Latine (Graece) nescire – nie znać łaciny (greki).

nescio an – może (*nescio an dormiat* – może śpi; *nescio an non dormiat* – może nie śpi).

nītor, nixus sum (nisus sum) 3 – (*alqa re; in alqd*) podpierać się, opierać się na czymś; powstać, wspinać się; (*in, ad alqd*) rwać się naprzód, dążyć do czegoś usilnie; (*in re* lub + *abl.*) polegać na czymś (*in consilio alicuius* – na czyjejs radzie); (*ut, ne*) męczyć się, natężyć się.

ad maiora niti – mieć wyższe cele, wyżej mierzyć.

milites nitebantur – żołnierze stawiali opór.

nocēo, nocūi, nocitum 2 – (*alicui*) przeszkadzać komuś; (o rzeczach) być przeszkodą.

nōlo, nolle, nolūi (niereg.) – (*alqd; + inf.; + ACI; z samym con.*) nie chcieć; (*alicui*) nie sprzyjać komuś.

nolens volens – chcąc nie chcąc.

noli + inf. – nie (*noli id facere* – nie rób tego; *nolite id facere* – nie róbcie tego).

nomīno 1 – nazywać; *pass.* nazywać się; (+ *acc. duplex*) nazywać coś czymś; mianować kogoś kimś.

nosco, nōvi, nōtum 3 – poznać, dowiedzieć się.

novi – wiem (*perf. praesens*).

numēro 1 – liczyć; (*alqd in re; inter alqd*) wliczać w coś, policzyć między coś; (+ *acc. duplex*) uważać coś za coś.

nuntīo 1 – (*alicui alqd; + ACI*) donosić komuś coś.

O

obliscor, oblītus sum 3 – (+ *gen. memoriae; + acc.; + inf.; + ACI*) zapominać o czymś.

obsidēo, obsēdi, obsessum 2 – (*alqd*) obsadzić, mieć w ręku coś; (miasto, warownię) oblegać; (*alqd*) strzec czegoś, uważać na coś.

obsto, obstīti, obstātum 1 – stać na przeciw; (*alicui*) sprzeciwiać się komuś, czemuś.

nihil obstat – nic nie stoi na przeszkodzie.

obtinēo, obtinūi, obtentum 2 – (*alqd*) trzymać mocno, posiadać, dzierżyć; (miejsce) objąć w posiadanie, obsadzić; (urząd) piastować; (twierdzenia) bronić; otrzymać, dostać, nabyć (*sapientiam*).

fortunas suas obtinere – zachować swój majątek.

litem obtinere – wygrać proces.

me obtinente – pod moją administracją, pod moimi rządami (*abl. absolutus*).

provinciam obtinere – zarządzać prowincją.

rem obtinere – odnieść sukces, zwycięstwo.

silentium obtinere – zachować ciszę.

occīdo, occīdi, occāsum 3 – ginać.

occīdo, occīdi, occīsum 3 – zabić.

occūpo 1 – (*alqd*) obsadzić, zająć, oświadczyć, osiągnąć, zyskać coś; porwać, napaść.

pecuniam occupare + abl. – ulokować pieniądze (na jakiś procent).

occurro, occurri, occursum 3 – biec naprzeciw; (*alicui*) spotykać kogoś; następczo się, okazywać, stawać przed oczyma; (+ *dat.*) sprzeciwiać się, przeciwdziałać czemuś.

mihi occurrit + inf. – przychodzi mi na myśl, żeby...

offendo, offendi, offensum 3 – trącić; (*in re*) uderzyć w coś; ponieść szkodę; wzbudzać niechęć, być raziącym; *trans.* (*alqd*) natrafić na coś, (*alqm*) spotkać kogoś; ranić, urazić.

apud plebem offendere – stać się niepopularnym.

offensus – obrażony, urażony.

omitto, omīsi, omissum 3 – opuścić, stracić z oczu; (+ *inf.*) przestać (*mirari* – dziwić się); (*alqd* lub *de re*) pomijać coś, zrezygnować z czegoś.

mulierem omittere – oddalić żonę, rozwieść się.

animam omittere – umrzeć.

operio, operui, opertum 4 – pokrywać, zasłaniać; ukrywać, tać.

opinor 1 – (*alqd; de re; + ACI*) mniemać, przypuszczać, sądzić.

ut opinor – jak sądzę (*wtrącone*).

oportet, oportuit, - 2 (*nieos.*) – (+ *inf.*; + *ACI*) należy, potrzeba, powinno się.

legem brevem esse oportet – prawo powinno być zwięzłe.

opto 1 – wybierać; (*alqd; ut; + ACI*) życzyć czegoś.

optato – według życzenia.

orior, ortus sum 4 – podnieść się, powstać; (*ab, ex re*) pochodzić, wypływać z czegoś; (*ab, ex alqo* lub + *abl. originis*) rodzić się z kogoś, pochodzić od kogoś; (*a re*) zaczynać się, brać początek od czegoś.

orno 1 – (*alqd alqa re*) uzbroić, zaopatrzyć, wyposażać coś czymś; ozdobić; czcić, uświetniać.

P

paciscor, pactus sum 3 – (*cum alqo; ut; + inf.*) układać się, godzić się; (*alqd*) wmówić sobie coś; wymieniać coś.

feminam pacisci – zaręczyć się.

pacta, ae – narzeczona; *pactus, i* – zaręczony.

paenitēo, paenitūi, - 2 – (+ *gen.*) żałować czegoś.

me paenitet (+ gen.; + inf.; + quod) żałuję czegoś, jestem z czegoś niezadowolony.

pando, pandi, passum (pansum) 3 – rozwinąć, rozpiąć, rozciągnąć; *pass.* rozszerzyć się, rozprzestrzenić się; suszyć; otwierać; (drogę) torować; objaśniać.

moenia urbis pandere – zrobić wyłom w wałach miasta.

parco, peperci (parsī lub parcuī), (tylko part. fut. act. parsūrus) 3 – (+ *gen.*; *alqd*) oszczędzać, oszczędnie się z czymś obchodzić; (+ *dat.*) szanować kogoś, coś; zaprzestać, zaniechać, wystrzegać się czegoś.

linguam parcito! – milcz!

parēo, parūi, paritum 2 – zjawić się, być widocznym; (*alicui*) być posłusznym; sprzyjać, ustąpić.

paret (nieos.) – okazuje się, jest pewnym.

pario, pepēri, partum 3 – (*alqd*) wyprowadzać, wydać; spłodzić, porodzić, wydać na świat; wynaleźć; nabyć zyskać; spowodować.

parta, orum – zdobycze, nabytki.

pāro 1 – przygotować, załatwiać, zbierać; (+ *inf.*) zamierzać; zyskać, nabyć (*divitias*).

patefacio, patefēci, patefactum 3 – otwierać (*portas, oculos*); uprzystępniać, utorować (*vias*); (*alicui alqd*) odkryć, zdradzić komuś coś.

aditum patefacere – stworzyć dostęp do czegoś, uprzystępniać coś.

verum patefacere – wyjawiać prawdę.

patĕo, patŭi, - 2 – stać otworem (*iter*); być dostępnym; rozciągać się; być widocznym; być wystawionym na coś (*insidiis, morbis*).

patet (nieos.) – (+ *ACI*) jest jawnym, widocznym, że...

patiōr, passus sum 3 – (*alqd*; + *ACI*; *ut*) cierpieć, znosić (*pauperiem*), dopuszczać, pozwolić (*facile, aegre*); doznać czegoś, ucierpieć.

quantum patiuntur facultates – w miarę możliwości.

aevum (aetatem) pati – żyć.

pecco 1 – błdzić, grzeszyć; (o koniach) potykać się.

pecto, pex(ŭ)i, pexum 3 – czesać.

pello, pepŭli, pulsum 3 – wprowadzać w ruch; (strzały) wyrzucać; (struny) trącać (*lyram*); (*alqd*) bić, uderzać (*humum pedibus*); (*alqm*) wyrzucić wrażenie na kogoś; (*alqm ex, de, ab re* lub + *abl. separationis*) odepchnąć, wypędzić kogoś skądś, wygnać.

alqm in exilium pellere – wygnać kogoś.

animum alicuius pellere – wzruszyć kogoś.

famem pellere – zaspokoić głód.

hostes (subeuntes) pellere – pobić wrogów, zmusić do ustąpienia, rozproszyc.

sitim pellere – ugasić pragnienie.

pendĕo, pependi, - 2 – wisieć, zwisać; być powieszonym (*in arbore*); (*ex re* lub + *dat.*) być zawistym od czegoś, polegać na czymś, zależeć od czegoś; (*de aliqa re*) być niezdecydowanym, niepewnym; być bliskim upadku.

ab ore alicuius pendere – słuchać kogoś bardzo uważnie.

animi (animo) pendere – być niezdecydowanym.

arbitrio alicuius pendere – być na czyjejś łasce.

(tenui) filo pendere – wisieć na włosku, być w niebezpieczeństwie.

pendo, pependi, pensum 3 – wieszać, powiesić; ważyć, odważyć; (*alqd ex aliqa re* lub *alqd aliqa re*) rozważać, oceniać coś na podstawie czegoś; (*alqm, alqd + gen. pretii*) cenić, szanować kogoś, coś (*magni, parvi* – wysoko, nisko); (pieniądze) zapłacić.

nihil pensi habeo (nihil pensi mihi est) – nie przywiązuję wagi, nie dbam o to.

poenas pendere – ponieść karę.

permitto, permīsi, permissum 3 – rzucać; (*alicui alqd*; + *inf*; *ut*) powierzyć komuś coś; (*alicui alqd*; + *inf*; *ut*) pozwolić komuś coś.

equos in hostem permittere – puścić cwałem konie na wroga.

persuadĕo, persuāsi, persuāsum 2 – namówić; (*alicui*; *ut*; + *ACI*) nakłonić kogoś; (*alicui de re*; + *ACI*) przekonać kogoś.

mihi persuadetur – radzą mi, namawiają mnie.

mihi persuasum est – jestem przekonany.

pertinĕo, pertinŭi, - 2 – rozciągać się, sięgać; (*ad alqd*) tyczyć się czegoś; służyć do czegoś, być odpowiednim, stosownym do czegoś.

quod ad famam vestram pertinet – co się tyczy waszej reputacji.

perturbo 1 – wzburzyć, w nieład wprowadzić; niepokoić.

pervenĭo, pervēni, perventum 4 – (*ad, in alqd*) dojść, dotrzeć do czegoś, osiągnąć coś.

pĕto, petīvi (petīi), petītum 3 – (*alqd*) dążyć do czegoś; udać się dokądś spieszenie; (wrogów) napadać; szukać czegoś, starać się coś osiągnąć, pożądać czegoś; (*alqd*; *ut, ne*) żądać, domagać się czegoś; (sądownie) skarżyć o coś (*is qui petit* – oskarżyciel; *is unde petitur* – oskarżony)

salutem fugā petere – szukać ratunku w ucieczce.

pīget, pīgŭit, - 2 (nieos.) – gniewać, budzić niezadowolenie, gniew.

me piget + gen. – gniewa mnie ktoś, coś.

pingo, pinxi, pictum 3 – malować, haftować; zdobić.

verba pingere – ubarwiać swój styl.

placēo, placūi, placitum 2 – (*alicui*) podobać się komuś.

mihi placet – uznaję za dobre.

placet (nieos.) – (*alicui*; + *ACI*; + *inf.*;) podoba się, postanawia się.

senatui placet, ut + con. – senat rozporządza, aby...

si placet – jeśli taska.

sibi placere – być zadowolonym z siebie.

plāco 1 – wyrównać, wygładzić; uspokajać, łagodzić.

deos placare – bogów przejednać, udobruchać.

alqm alicui placare – pogodzić kogoś z kimś.

iram alicuius placare – uśmierzyć czyjś gniew.

plango, planxi, planctum 3 – (*alqd*) uderzać; opłakiwać; *pass.* głośno narzekać, płakać.

plecto, plexi, plexum 3 – pleść, splatać.

poliō 4 – (*alqd*) gładzić; doskonalić coś.

pollēo, pollūi, - 2 – (*in re*) wiele móc, być silnym w czymś.

pollicēor, pollicitus sum 2 – (*alicui alqd*; + *ACI*) obiecywać komuś coś.

pollūo, pollūi, pollūtum 3 – splamić, zhańbić, zbezczęścić, sprofanować.

pōno, posūi, positum 3 – (*alqd in re*) kłaść, sadzać, stawiać coś na czymś; (drzewa) sadzić;

(zmarłych) grzebać; (pieniądze) ulokować; (włosy) uporządkować; wystawić (*statuam in foro*);

zbudować coś, założyć (*domum, castellum*); złożyć, zdjąć (*vestem, arma*); doprowadzić do jakiegoś stanu, ustanowić coś; (prawa) nadawać; porzucić, usunąć, pozbyć się czegoś (*curas, vitia*).

castra ponere – rozbić obóz.

curam in re ponere – dołożyć starań do czegoś.

in alqa re esse positum – polegać na czymś; opierać się na czymś.

pro certo alqd ponere – uważać coś za pewnik.

spem in re ponere – pokładać w czymś nadzieję.

porto 1 – (*alqd*) nieść, przynieść, wynieść coś; *pass.* jechać.

posco, poposci, - 3 – (*alqd ab alqo* lub *alqm alqd*; + *ACI*) żądać, wymagać czegoś od kogoś; szukać czegoś, badać, pytać; wołać, przyzywać.

possum, posse, potūi (niereg.) – (+ *inf.*) móc, zdołać; sprawić, dokazać, mieć znaczenie.

potest, ut + con. – możliwe jest, że...

multum posse – mieć znaczenie, być wpływowym.

postūlo 1 – (*alqd ab alqo*; *alqm alqd*) żądać, domagać się czegoś od kogoś; (+ *inf.*; + *ACI*) pożądać, mieć ochotę na coś; (*alqm de re*) pozwać kogoś przed sąd za coś (*de maiestate* – za obrazę majestatu).

potior, potitus sum 4 (+ *abl.* lub + *gen.*) opanować, osiągnąć, o władnąć coś (*urbe*).

rerum potiri – zagarnąć władzę.

praebēo, praebūi, praebitum 2 – (*alicui alqd*) dostarczyć komuś czegoś; powodować; wyświadczać.

se praebere alqm – okazywać się kimś (*se misericordem praebere*).

praesto, praestiti, praestitum 1 – stać na przedzie; wyróżniać się (*inter suos*), (*alicui alqa re*)

przewyższać kogoś w czymś; okazać, wykazać (*virtutem* – odwagę); (*alqm*; *alqd*; *de re*; *alicui alqd*; + *ACI*) wziąć na siebie, zaręczyć; urządzić, dać, udzielić (*pecuniam*).

fidem alicui praestare – dotrzymać słowa komuś.

praestat (+ *inf.*; + *dat. cum inf.*) – lepiej jest.

se praestare alqm – okazać się (*fortem, constantem*), wykazać się.

suum munus praestare – wypełnić swój obowiązek.

praesum, praeesse, praefūi – (+ *dat.*) stać na czele, dowodzić czymś (*classi* – flotą).

pręcor 1 – (*alqm; alqd ab alqo; ut, ne*) prosić kogoś, o coś od kogoś; modlić się; (*alicui alqd*) życzyć komuś czegoś; (*alicui*) przeklinać kogoś.

pręmo, pressi, pressum 3 – cisnąć; wyciskać, wytłaczać (*caseum – ser*); (*alqm alqa re*) obładować, obciążyć, trudzić kogoś czymś (*magno onere – wielkim ciężarem*); pochować, ukryć; napierać, dokuczać, uciskać (*hostes – wrogów*); trzymać w jarzmie, panować; *pass.* być w ciężkim położeniu.
vestigia alicuius premere – iść czyimiś śladami.
vocem premere – zamilknąć.

prębo 1 – (*alqd*) próbować, badać; oglądać; (*alqd; + ACI*) uznać, zaakceptować, przystać na coś; (*alicui alqd*) udowodnić komuś coś (*crimen*); (*alqm*) mieć szacunek dla kogoś.
se probare alicui – zyskać czyjeś uznanie, względy.
hoc difficile est probatu – trudno tego dowieść.

prędo, prodidi, proditum 3 – (*alicui alqd*) podać dalej, przekazać; (*alqd; + ACI*) ogłosić, podać do wiadomości coś; (*alqd alicui*) zdradzić coś komuś; (*alqm*) zdradzić, wydać kogoś.

proficiscor, profectus sum 3 – wyruszyć, odjechać; podróżować; (*in alqm*) maszerować przeciwko komuś (*in hostes*); (*a re*) pochodzić, brać początek.
subsidio alicui proficisci – wyruszyć komuś z pomocą (*dat. finalis*).

profiteor, professus sum 2 – (*alqd; + ACI*) jawnie wyznać, oświadczyć coś, obiecać, ofiarować; (*alqd*) podać jako zawód (*philosophiam, medicinam*).
nomen profiteri – zgłosić się do służby wojskowej; zgłosić kandydaturę.
se profiteri alqm – ogłosić się kimś (*philosophum*).

profundo, profundi, profusum 3 – wylewać, rozlewać; wybuchać; ofiarować, oddać.
pecuniam profundere – trwonić pieniądze.
vitam pro patria profundere – oddać życie za ojczyznę.

prohibeo, prohibui, prohibitum 2 – (*alqm, alqd ab re* lub *+ abl. separationis*) powstrzymywać, nie dopuszczać kogoś do czegoś; (*+ inf.; + ACI; ne; quominus; quin*) przeszkodzić; zabronić, nie pozwolić; (*alqd ab re* lub *+ abl. separationis*) strzec, uchronić coś przed czymś (*rem publicam a periculo*).

commeatu prohibere – odciąć dowóz żywności.
senatu alqm prohibere – wykluczyć kogoś z senatu.

promitto, promisi, promissum 3 – (*alqd*) pozwolić rosnąć, zapuszczać (*capillos, crines – włosy*); (*alicui alqd* lub *de re; + ACI*) obiecać, przyrzec komuś coś; ślubować; (*alicui alqd*) zapowiedzieć komuś coś.

pudet, puduit (nieos.) – wstydzić się.

me pudet + gen. (lub *+ inf.*) – wstydę się czegoś, wstyd mi (*eum pudet culpaе suae* – wstydzi się swego błędu; *non me pudet fateri* – nie wstydę się wyznać).

pugno 1 – walczyć, staczać bitwę, spierać się; (*cum alqo de re*) kłócić się z kimś o coś (*ut, ne*) dążyć do czegoś.

puto 1 – (*alqd. + gen. pretii*) cenić, szacować coś (*magni, parvi – wysoko, nisko*); (*alqd*) zastanawiać się nad czymś, rozważać coś; (*alqd; + acc. duplex; + ACI*) sądzić, mniemać, uważać; (drzewa) obcinać, porządkować, przycinać (*vitem – krzew winnej latorośli*).

deos putare – wierzyć w bogów.
in hostium numero alqm putare – mieć kogoś za wroga, zaliczać kogoś do wrogów.
pro nihilo alqd putare – mieć coś za nic.

Q

quaero, quaesivi, quaesitum 3 – (*alqd*) szukać, starać się o coś; (*alqd ab, de, ex alqo*) pytać kogoś o coś; prowadzić śledztwo; (*de re*) naradzać się nad czymś; dążyć do czegoś, życzyć sobie czegoś.

quęror, questus sum 3 – (*alqd; de re*) żalić się, skarżyć się na coś.

quiesco, quiēvi, quiētum 3 – spoczywać, wypoczywać, leżeć, spać; zachowywać się spokojnie; milczeć; (w polityce) pozostać neutralnym.

R

rādo, rasi, rasum 3 – skrobać; ostrzyć, ogolić; (*alqd*) iść, żeglować obok czegoś, dotykać czegoś, oblewać coś.

rapĭo, rapĭi, raptum 3 – porywać, gwałtownie chwycić; śpiesznie coś wykonać; (o śmierci) zabrać, wydrzeć; szybko usunąć; *med.* i *pass.* udać się pośpiesznie dokądś; rabować, zdobyć jako łup.

fugam rapere – rzucić się do ucieczki, szybko uciekać.

oscula rapere – wykraść pocałunki, skraść całusa.

recipĭo, recēpi, receptum 3 – (*alqd*) odebrać na powrót, cofnąć coś; (*alqm ex re*) uwolnić kogoś z czegoś; (*alqm, alqd*) przyjąć; wziąć w posiadanie; pozwolić, dopuścić; (*alqd*) wziąć na siebie coś (*officium* – obowiązek); (*alqd; de re; + ACI*) coś obiecać, przyrzec.

alqm tecto suo (domum suam) recipere – przyjąć kogoś pod swój dach.

anhelitum (spiritum, animam) recipere – złapać dech w piersiach.

in fide alqm recipere – przyjąć kogoś w opiekę.

se recipere – cofnąć się (*signum recipiendi* – sygnał odwrotu).

se recipere ex re – przychodzić do siebie, ochłonać.

reddo, reddĭdi, reddĭtum 3 – (*alicui alqd*) oddać, zwrócić komuś coś; (+ *acc. duplex*) coś czymś uczynić (*mare tutum* – morze bezpiecznym); odpłacić komuś coś (*hostibus cladem* – wrogom klęskę); (długi) spłacić; przekazać, wręczyć; przyzwolić, wyświadczyć; naśladować, odtworzyć, przedstawiać; tłumaczyć, przełożyć (*alqd Latine* – coś na łacinę).

ius reddere – wydać wyrok.

poenas reddere – ponieść karę.

vota reddere – wywiązać się ze swych ślubów.

redĕo, redĭre, redĭi, redĭtum (niereg.) – powrócić; (*ad alqd*) wziąć się do czegoś; (*ad alqm*) przejść na kogoś (*imperium ad alqm redit* – władza przechodzi w czyjeś ręce).

ad gladios redire – chwycić za broń.

ad rem redire – wrócić do tematu.

ad se redire – wrócić do dawnego stanu, odzyskać przytomność.

exilio redire – powrócić z wygnania.

in gratiam cum alqo redire – pojednać się z kimś.

redĭgo, redēgi, redactum 3 – odpędzać, spędzać; (*alqm, alqd in alqd*) doprowadzić, zmusić do jakiegoś stanu (*in servitute, in inopiam*).

ad vanum (ad irritum) alqd redigere – udaremnić, zniszczyć coś.

in potestate (in dicionem) redigere – podbić (*Galliam*).

in provinciam redigere – zamienić w prowincję.

refĕro, referre, retŭli, relātum (niereg.) – odnieść; odwracać, zawracać; zwracać; odtwarzać; donosić, opowiadać; zdawać sprawę, referować; wpisać, wciągać w rejestr (*in tabulas*).

castra referre – cofnąć się z obozem.

pedem referre (se referre) – cofnąć się.

gratiam alicui referre – odwdzińczyć się.

refert, referre, retŭlit (nieos.) – zależy na tym.

meā (tuā, suā, nostrā, vestrā, suā) refert + gen. (+ *ACI* lub + *inf.*) zależy mi na czymś, (por. *interest*).

rĕgo, rexi, rectum 3 – (*alqd*) kierować (*navem, rem publicam*), rządzić czymś; panować; prowadzić (*equum*).

relinquo, relĭqui, relictum 3 – (*alqd*) opuszczać, zostawiać coś; odejść od czegoś.

reliquitur, ut + con. – brakuje jeszcze, aby..., pozostaje, aby...

reperĭo, reppĕri, repertum 4 – (*alqd*) znaleźć coś; spostrzec, doświadczyć, osiągnąć; wynaleźć, wymyślić coś.

respiciō, respexi, respectum 3 – spoglądać za siebie, oglądać się; myśleć o czymś, rozważać coś, troszczyć się o coś; (*ad alqm, alqd*) odnosić do kogoś, czegoś.

respondĕo, respondi, responsum 2 – (*alicui alqd; de re; + ACI*) odpowiadać komuś coś; (+ *dat.*) zgadzać się z czymś; odwzajemnić się komuś.

restitūo, restitūi, restitūtum 3 – postawić na dawnym miejscu; odprowadzić, odnieść; przywrócić do dawnego stanu; odbudować, odnowić; wynagrodzić.

se alicui restituere – zaprzyjaźnić się z kimś na powrót.

revertor, reverti, reversus sum – powracać, zawracać (*domum* – do domu).

ad propositum reverti – powrócić do tematu.

ridĕo, risi, risum 2 – śmiać się; (*ad alqm* lub *alicui*) uśmiewać się do kogoś; błyszczeć, promienieć; (*alqd*) wyśmiewać coś.

rōgo 1 – (*alqm alqd*) pytać kogoś o coś; (*alqd ab alqo; alqm alqd; ut, ne*) prosić kogoś o coś.

alqm sententiam rogare – zapytać kogoś o zdanie.

legem rogare – wnieść projekt ustawy.

magistratum rogare – postawić kandydaturę.

rumpo, rūpi, ruptum 3 – rozłamać, rozerwać; *pass.* – pękać.

viam rumpere – torować drogę.

rūo, rūi, rūtum 3 – spadać, rzucać się, biec, spieszyć; upadać, zapadać się, walić się; (*alqd*) rzucić o ziemię, powalić, obalić, rozbić, wyrzucić (*vis venti naves ruit* – siła wiatru wywraca okręty).

S

saepĭo, saepsi, saeptum 4 – ogrodzić, zagrodzić; (*alqd alqa re*) otoczyć coś czymś.

saevĭo 4 – (*in alqm*) wściekać się, srożyć się, być wściekłym na kogoś.

salĭo, salūi (salīi), saltum 4 – skakać, podskakiwać, tańczyć; (o wodzie) wypływać; (o roślinności) wyrastać.

salūto 1 – (*alqm*) pozdrawiać kogoś; tytułować; odwiedzić.

salvēo, -, - 2 – być zdrowym, czuć się dobrze;

salve! salvete! – witaj! witajcie! bądź, bądźcie pozdrowieni!

sapĭo, sapĭi, - 3 – (*alqd*) trącać czymś, mieć smak czegoś, smakować; czuć smak; mieć rozum, być roztropnym, rozumieć, pojmować.

homo sapiens – człowiek rozumny.

recta sapere – słusznie uważać.

satisfaciō, satisfēci, satisfactum 3 – (*alicui*) zadośćuczynić, zadowolić kogoś; płacić; usprawiedliwiać się; (*alicui; + ACI*) udowodnić.

scando, scandi, scansum 3 – wstępować; (*alqid; in alqd*) wejść na coś (*malum* – na maszt).

scindo, scīdi (scicīdi), scissum 3 – rozciąć, rozerznąć; rozdzielić, rozerwać; przeszkadzać; (o słowach) zacinać się.

dolorem scindere – odnowić ból.

scĭo 4 – (*alqd* lub *de re; + ACI*) wiedzieć coś; (*alqd ab alqo*) dowiedzieć się; rozumieć, być biegłym; móc, być w stanie (= umieć coś zrobić).

Latine scire – mówić po łacinie, znać łacinę.

scribo, scripsi, scriptum 3 – ryć, drapać; (*alqd alicui* lub *ad alqm; de re; + ACI*) pisać coś komuś; (*ut*) pisemnie polecić, rozkazać coś; (*alqd*) napisać, spisać, opisać coś; (+ *acc. duplex*) mianować kogoś kimś.

milites scribere – zaciągnąć żołnierzy.

sēco, secūi, sectum 1 – ciąć, rozciąć; zranić, skaleczyć; przeciąć = przebyć (*mare navibus*); oddzielać, rozstrzygać.

sedēo, sēdi, sessum 2 – siedzieć; przebywać, zatrzymywać się gdzieś; usiąść, osiąść.

senesco, senūi, - 3 – starzeć się; marnieć, niszczyć, słabnąć.

sentio, sensi, sensum 4 – (*alqd; de re; + inf.; + ACI*) czuć, spostrzegać coś; (duchowo) spostrzec, zrozumieć; mniemać, sądzić, myśleć; (*pro alqa re*) głosować za czymś (*pro causa mea*).

dicam quod sentio – powiem, co myślę.

eadem de alqa re sentire – to samo o czymś sądzić.

famem sentire – doświadczać głodu, być głodnym.

gaudium sentire – cieszyć się, być zadowolonym.

male sentire de alqa re – mieć o czymś złą opinię.

se miserum sentire – czuć się nieszczęśliwym.

sēquor, secūtus sum 3 – (*alqm*) iść za kimś; (wrogo) ścigać, gonić kogoś; (o czasie) następować, upływać; (logicznie) wynikać; ustępować, poddawać się; stosować się do czegoś.

exemplum sequi – iść za przykładem.

in re publica viam sequi – iść drogą kariery politycznej.

leges sequi – postępować zgodnie z prawem.

officium sequi – wywiązywać się ze zobowiązań.

rem tene, verba sequentur – trzymaj się sensu rzeczy, a słowa same się znajdą.

sequitur, ut + con. – z tego wynika, że...

sequitur, ut + con. – (w mowie) przychodzi kolej, żeby...

sēro, serūi, sertum 3 (*alqd cum alqo*) powiązać, połączyć coś z czymś.

certamina cum patribus serere – wszcząć spór z senatem.

orationes serere – układać przemówienia.

sermonem serere – nawiązać rozmowę.

sēro, sēvi, sātum 3 – siać, sadzić; zrodzić, wydać; rozsiewać, rozszerzać, powodować.

alqd in sermonibus serere – rozpowszechniać jakąś nowinę, plotkę.

invidiam serere inter – zasieć niezgodę między...

leges serere – stanowić prawa.

bellum ex bello serere – wszczynać jedną wojnę po drugiej.

serpo, serpsi, - 3 – pełzać, czołgać się; z wolna szerzyć się.

servio 4 – (*alicui; apud alqm*) służyć komuś, być niewolnikiem; (+ *dat.*) oddawać się czemuś, być opanowanym przez coś, dbać o coś (*famae, corpori, valetudini*).

servitum ire – iść w niewolę.

servitute servire – żyć w niewoli, być niewolnikiem.

tempori servire – stosować się do okoliczności.

servo 1 – (*alqd*) baczyć na coś, zwracać uwagę na coś, strzec czegoś; obserwować coś, pilnować czegoś; przechowywać, zachować; ocalić, upilnować.

custodias (vigilias) servare – stać na straży.

de caelo servare – patrzeć na znaki na niebie.

legem servare – przestrzegać prawa.

promissa servare – dochować obietnic.

silēo, silūi, - 2 – być cicho, milczeć; odpoczywać; (*alqd; de alqa re*) przemilczeć coś; (o morzu) być spokojnym.

inter arma silent leges (Musae) – w czasie wojny milczą prawa (Muzy).

res siletur – pominąć coś milczeniem.

silentes, ium – zmarli.

simūlo 1 – (*alqd alicui rei*) uczynić podobnym coś do czegoś; odtwarzać; (*alqd, alqm; + inf.; + ACI*) udawać kogoś, coś (*aegrum* – chorego).

sīno, sīvi, sītum 3 – pozostawić; (+ *inf.*; + *ACI*) pozwolić na coś, dozwolić coś.

sine – zostaw, daj spokój, niech tak będzie.

sisto, stīti (stēti), stātum 3 – postawić, przynieść, przyprowadzić; zatrzymać, powstrzymać.

sitō 4 – być spragnionym, czuć pragnienie.

sitiens, entis (+ *gen.*) – spragniony, pożądlivy, głodny czegoś.

solēo, solītus sum 2 – (+ *inf.*) mieć zwyczaj, przyzwyczaić się.

ut solet – jak zwykle.

solvo, solvi, solūtum 3 – (*alqd ab, de re*) rozwiązywać, uwalniać coś od czegoś; (o długach) spłacić (*pecuniam debitam*); (*alqm alqa re*) uwolnić kogoś od czegoś; usunąć, złamać, zakończyć.

ancoram solvere – podnieść kotwicę, odpływać.

morte solvi – umrzeć.

poenam solvere – ponieść karę.

pontem solvere – zburzyć most.

sortior 4 – losować; (*alqd*) losem wyznaczyć, przydzielić coś; otrzymać, dostać w udziale.

spargo, sparsi, sparsum 3 – sypać, rozsypywać; rzucać, ciskać, miotać; zmarnować; rozedrzeć.

specto 1 – (*in alqd*) patrzeć na coś; osądzić, ocenić; (o miejscu) być zwróconym, rozciągać się, leżeć.

spēro 1 – oczekiwać; (*alqd ab, ex alqo*; + *ACI*) spodziewać się czegoś.

spīro 1 – wiać, dąć; oddychać, żyć; *pass.* pachnieć; wydawać woń (*odorem*); (*alqd*) być pełnym czegoś (*amores*).

spolīo 1 – obnażyć; łupić, rabować; (*alqm alqa re*) obedrzeć, obrabować kogoś z czegoś.

regnum aliquem spoliare – pozbawić kogoś królestwa.

spondēo, spondi, sponsum 2 – (*alicui alqd*) uroczysie przyrzekać, zobowiązać się do czegoś; (*pro alqo*) poręczyć za coś; zaręczyć córkę (*filiam*); spodziewać się czegoś.

sponsus, i – narzeczony; *sponsa, ae* – narzeczona.

statūo, statūi, statūtum 3 – postawić, ustawić; sporządzić, zbudować, założyć; (*ut*) rozporządzić coś; (+ *inf.*; *ut*) postanowić, przedsięwziąć; (+ *ACI*) uwierzyć, uważać za coś.

condicionem alicui statuere – postawić komuś warunki.

de alqa re statuere – podjąć decyzję odnośnie czegoś.

tabernaculum stature – rozbić namiot.

sterno, strāvi, strātum 3 – rozciągnąć, powalić na ziemię; ściąć, zabić; (*alqd alqa re*) posypać coś czymś.

equum sternere – osiodłać konia.

viam sternere – wybrukować drogę.

sto, stēti, stātum 1 – stać; (+ *abl.* lub *gen. pretii*) kosztować (*haud parvo* – drogo); (*in alqo*; *in re*) polegać na kimś, zależeć od czegoś; (o żołnierzach) nie ustąpić, placu dotrzymać; wytrzymać, wytrwać.

animo stare – mieć odwagę.

in fide stare (promissis stare) – dotrzymać słowa.

per me non stat quin – nie zależy ode mnie, że....

strūo, struxi, structum 3 – budować, wznosić; przygotowywać, urządzać.

copias struere – uporządkować zastępy wojsk przed bitwą.

insidias struere – zastawić zasadzkę.

studēo, studēi, - 2 – (*alicui rei*; + *inf.*; + *ACI*) starać się usilnie o coś, przykładać się do czegoś; (+ *dat.*) sprzyjać komuś.

litteris studere – uczyć się.

suadēo, suāsi, suāsum 2 – (*alicui alqd*; *ut, ne*) radzić, doradzać komuś coś; namawiać, zachęcać do czegoś; przekonywać.

subīgo, subēgi, subactum 3 – (*alqm ad, in alqd; + inf.*) zmuszać kogoś do czegoś; ujarzmić, pokonać (*populos armis*); dręczyć, uciskać.

hostes in (ad) deditionem subigere – zmusić wrogów do kapitulacji.

sūm, esse, fūi (niereg.) – być, istnieć; znajdować się, mieszkać, żyć, leżeć; (+ *gen. possessivus*) należeć do kogoś, być czyjąś własnością; (+ *gen.* lub *abl. pretii*) kosztować, mieć znaczenie; (+ *dat. possessivus*) mieć, posiadać; (z liczbami) składać się z czegoś (*classis erat centum navium*).

ab alqo esse – stać po czyjejś stronie.

esse alicui dolori – być dla kogoś powodem bólu (*dat. duplex*).

est alicuius + inf. – jest czymś obowiązkiem, powinnością, cechą coś robić (*gen.*

characteristicus), np. *regis est tueri cives* – obowiązkiem króla jest chronić obywateli.

meum est + inf. – jest moim obowiązkiem coś zrobić.

quae cum ita sint – ponieważ tak się rzeczy mają (*cum causale*).

sūmo, sumpsi, sumptum 3 – brać, zabierać, przyjmować; (pokarm) spożywać; (odwagi) nabierać; (dzieci) adoptować; twierdzić, przytaczać, wspominać; przedsiębrać, zaczynać; (+ *acc. duplex*) brać kogoś za kogoś.

animum ingentem sumere – obrać wielkoduszną postawę.

supplicium de alqo sumere – wykonać na kimś karę śmierci.

supĕro 1 – (*alqd*) wystawać ponad coś; mieć przewagę; pozostać, przeżyć; minąć coś; (*alqm alqa re*) przewyższyć kogoś pod jakimś względem (*hostes virtute* – wrogów męstwem); pokonać kogoś.

suppedito 1 – (*alicui alqd*) dostarczać komuś coś; nieść pomoc komuś; być pod dostatkiem, być w zapasie; (*alqa re*) być w coś zaopatrzonym; (*ad alqd*) wystarczać do czegoś.

surgo, surrexi, surrectum 3 – podnieść, wznieść, wyprostować; *intr.* podnieść się, wstać; (o mówcy) wystąpić; (o wodzu) wyruszyć; (o czasie) nadchodzić; rosnąć, przybierać.

suscipio, suscepī, susceptum 3 – podtrzymywać, podpieścić; (dziecko) uznać za swoje; (*alqd*) podjąć się czegoś; powziąć coś (*consilium, odium*); przedsiębrać, załatwić, urządzić; znieść, ścierpieć; *pass.* przyjść na świat, urodzić się.

iter suscipere – obrać drogę.

vota suscipere – złożyć śluby.

T

tacĕo, tacūi, tacitum 2 – (*de re*) milczeć o czymś; (*alqd*) zamilczeć coś.

taedet, taedūit (taesum est) 2 – czuć wstręt.

me taedet alicuius rei (lub + *inf.*) – czuję wstręt do czegoś.

tango, tetigi, tactum 3 – (*alqd*) dotykać czegoś; (o miejscu) dojść, dotrzeć, graniczyć z czymś; naruszyć coś, zabrać coś (*alqd de praeda*); trafić, uderzyć; wzruszać, poruszać (*vota tetigere deos* – modlitwy poruszyły bogów); wyrzucić wrażenie na kimś; wspominać, przytaczać.

flumine tactus (de caelo tactus) – trafiony piorunem.

tĕgo, texi, tectum 3 – (*alqd alqa re*) kryć, pokrywać coś czymś; ubierać; (zmarłego) pochować; ukrywać, taić; (*alqd a re*) chronić coś przed czymś.

tempĕro 1 – (+ *dat.*) z umiarkowaniem używać, powściągnąć (*linguae, risui*); szanować, oszczędzić coś (*sociis, templis*); (*a re* lub *sibi a re; quin* lub *quominus*) powstrzymać się do czegoś (*a lacrimis, ab iniuria*); (napoje) należycie zmieszać, złożyć; urządzić, uporządkować.

irae sibi temperare – pohamować w sobie gniew.

rem publicam temperare – zarządzać republiką.

sibi temperare – panować nad sobą.

venenum temperare – przygotować truciznę.

tempto 1 – dotykać, macać; napadać; (o uczuciach, chorobach) ogarniać; (*alqm, alqd*) próbować, wystawiać na próbę; nęcić, kusić; (*alqd*) doświadczać czegoś.

morbo temptari – być dotkniętym chorobą.

tendo, tetendi, tentum 3 – (*alqd*) napiąć, naciągnąć (*arcum*); (*alicui alqd*) dostarczyć komuś coś; (pęta) nakładać; (pociski) miotać; (*alqd ad* lub *in alqd*) zwracać, kierować coś do czegoś, spieszyć, dążyć, udawać się gdzieś; (*in alqm*) napaść na kogoś; ciągnąć się, rozciągać; (*ad alqd; ut, ne*) dążyć do czegoś; (*contra, adversus alqm*) stawiać opór komuś.

tabernacula tendere – rozbić namioty.

retia tendere – zastawić sieci.

insidias alicui tendere – zastawić na kogoś pułapkę.

manus ad alqm tendere – wyciągnąć ręce do kogoś (w geście błagalnym).

tenĕo, tenŭi, tentum 2 – trzymać; posiadać, mieć, dzierżyć, opanować, obsadzić (*colles praesidiis* – wzgórze strażami); (o uczuciach) ogarniać, opanować; powstrzymać coś (*lacrimas, risum*) więzić kogoś; (*alqd*) obstawać przy czymś; (*alqm in re*) przekonać kogoś do czegoś; utrzymywać się, istnieć, trwać (*imber per totam noctem tenuit* – padało przez całą noc).

ab alqo teneri – być w czyichś rękach.

alqo teneri – być powstrzymywanym przez coś (*metu legum* – lękiem przed prawem).

causam tenere – wygrać proces.

foedus tenere – przestrzegać rozejmu.

manu alqd tenere – znać coś bardzo dobrze.

memoriā alqd tenere – pamiętać coś.

rem publicam tenere – zarządzać republiką.

se non tenere quin + con. – nie powstrzymać się, żeby...

sensus alicuius tenere – rozumieć czyjeś uczucia.

summam imperii tenere – dzierżyć najwyższą władzę, najwyższe dowództwo.

tĕro, trĭvi, trĭtum 3 – trzeć; wycierać, zużywać; (osoby) nużyć.

tempus re (in re) terere – zmarnować na coś czas.

terrĕo, terrŭi, terrĭtum 2 – (*alqm; ne*) straszyć, przestraszyć; (*alqm a re; quominus; ne*) odstraszyć.

tĕxo, texŭi, textum 3 – pleść, tkąć; budować, sporządzać, dokonać; układać.

timĕo, timŭi, - 2 – (*alqd; alqm; de re* – ze względu na coś; *a re* – ze strony czegoś; *alicui rei* – o coś; *ne; ne non; ut*) bać się, lękać się, troszczyć się; (+ *inf.*) bać się coś uczynić, wahać się.

timeo ne veniat – boję się, że przyjdzie (= nie chcę, by przyszedł).

timeo ne non veniat – boję się, że nie przyjdzie (= chcę, żeby przyszedł).

tollo, sustŭli, sublĕtum 3 – podnosić (*oculos, ancoram*); (*alqd*) wziąć na siebie (*onus*); (*alqd de, ex re*) usunąć coś z czegoś; ukończyć, zniszczyć, zatrzeć, zburzyć.

alqm e (de) medio tollere – usunąć kogoś, zabić.

animum tollere – podnieść na duchu, ożywić.

clamorem tollere – wznieść krzyk, narobić hałasu.

deos tollere – zaprzeczać istnieniu bogów.

dolorem tollere – znosić ból.

legem tollere – skasować, unieważnić ustawę.

poenam tollere – ponieść karę.

signa tollere – wyruszyć w dalszą drogę po złożeniu obozu.

sortes tollere – ciągnąć losy.

tempus tollere – marnować czas.

tondĕo, totondi, tonsum 2 – ciąć, strzyc, golić; skosić; oberwać, obciąć.

torquĕo, torsi, tortum 2 – kręcić, okręcać, toczyć; wywijać, rzucać; wykręcać, wyłamywać; torturować; badać, śledzić; dręczyć, niepokoić (*animus dolore torquetur*).

tracto 1 – wlec, włóczyć; dotykać, chwycić; (bronią) władać; prowadzić, kierować, zarządzać; (czas) spędzać; badać coś, roztrząsać, obmyślać; prowadzić układy.

trādo, tradīdi, tradītum 3 – (*alicui alqd*; + *gerund.*) oddać komuś coś, zawierzyć komuś (*obsides Aeduis custodiendos* – Eduom straż nad zakładnikami; *tradamus nos philosophiae curandos* – oddajmy się uprawianiu filozofii); wydać, zdradzić; (*alqd*; + *ACI*; *pass.* + *NCI*) przekazać, donieść, opowiedzieć.

se tradere alicui rei (in alqd) – oddać się jakiejś sprawie.

per manus tradere – z ręki do ręki podawać.

trāho, traxi, tractum 3 – (*alqm, alqd*) ciągnąć kogoś, coś; wlec, szarpać; pobudzić do czegoś, spowodować coś; wliczać coś w coś, za coś uważać.

pugnam trahere – przeciągać, przedłużać bitwę.

vitam trahere – żyć.

tribūo, tribūi, tribūtum 3 (*alqd*) dzielić coś; (*alicui alqd*) wydzielać, rozdzielać, przydzielać coś komuś (*praemia militibus*); darować coś komuś, pozwolić na coś; (*alicui*) sprzyjać komuś; przypisywać coś komuś; poczytywać coś za coś (*alqd superbiae, virtuti tribuere* – coś poczytywać za pychę, za cnotę); (o czasie) poświęcić jakiejś rzeczy, zużyć na coś.

rem universam in partes tribuere – podzielić całość na części.

triumpho 1 – (*ex, de alqo*) odbywać triumf nad kimś (*ex hostibus*); (*in re*) cieszyć się z czegoś; (*alqm*) zupełnie kogoś pokonać.

tuēor, tutātus sum 2 – (*alqd*) oglądać coś, przestrzegać, strzec, bronić czegoś; (obowiązki) wypełniać; podtrzymywać, pielęgnować.

tundo, tutūdi, tū(n)sum 3 – uderzać, bić; rozgnieść, rozdeptać; (słowami) nagabywać.

turbo 1 – wzniecać zamieszanie, niepokój; zamącić, zakłócić; spłoszyć; niepokoić.

tūtor 1 – (*alqd ab aliqua re, adversus, contra alqd*) bronić, kryć, strzec czegoś przed czymś; zachować coś, utrzymać.

U

ulciscor, ultus sum 3 – (*alqd, alqm*) mścić, pomścić coś, kogoś; mścić się na kimś; karcić, karać.

urgēo (urguēo), ursi, - 2 – tłoczyć, pchać, cisnąć; (*alqm, alqd*) napierać, uciskać kogoś, coś; (*alqd*) gorliwie się czymś zajmować.

ūro, ussi, ustum 3 – (*alqd*) palić coś; spustoszyć, dręczyć, niepokoić; *pass.* płonąć z miłości.

ūtor, ūsus sum 3 – (*alqa re*) używać czegoś (*dolo* – podstęp), stosować coś, korzystać z czegoś (*victoriā* – ze zwycięstwa); (właściwości, czynności) ćwiczyć, doświadczać; (*alqo*) obcować z kimś (*hominibus improbis*)

alqd alicui dare utendum – pożyczyć coś komuś.

alqd recipere (rogare, petere) utendum – pożyczyć dla siebie.

alqo multum uti – być z kimś związanym.

bello uti – być w stanie wojny.

consilio uti – 1) podjąć decyzję; 2) iść za czyjąś radą.

more alicuius uti – naśladować kogoś.

populo Romano disceptatore uti – wziąć lud rzymski za arbitra.

silentio uti – zachować ciszę.

V

vāco 1 – (*alqa re*) być próżnym, wolnym od czegoś, nie mieć czegoś (*dolore vacare summum bonum esse* – być wolnym od bólu jest najwyższym dobrem); mieć wolny czas; (*alicui rei*) poświęcać się czemuś.

alicui vacat + inf. – wolno, dozwolone jest.

corpori vacare – ćwiczyć ciało.

vāgor 1 – wałęsać się, błąkać się; (o okrętach) krążyć; rozszerzać się.

valĕo, valĕi (tylko part. fut. act. **valitūrus**) **2** – być silnym, zdrowym; mieć wpływ, znaczenie, moc, znaczyć; (o rzeczach) zwyciężyć, osiągnąć skutek; (*ad alqd faciendum*; + *inf.*) móc, mieć możliwość coś zrobić; (*in alqd*) do czegoś się odnosić; (o dobrach) mieć wartość; (o słowach) mieć znaczenie.

vale! valete! – żegnaj! żegnajcie! bądź zdrów! bądźcie zdrowi!

cura ut valeas – troszcz się, abyś był zdrowy (formuła pożegnalna w liście).

apud aliquem multum valere – mieć duży wpływ na kogoś.

vasto 1 – spustoszyć, ogołocić, zburzyć, zniszczyć.

vĕho, vĕxi, vectum 3 – poruszać; prowadzić (*currum* – wóz), wieźć, nieść (*onus*); ciągnąć; (o rzece) unieść ze sobą; *pass.* podróżować.

venĭo, venĭi, ventum 4 – przyjść, przybyć; (o czasie) nadchodzić; (*in alqd*) dojść do jakiegoś położenia, popaść w coś (*in periculum* – w niebezpieczeństwo; *in dubium* – w wątpliwość; *in potestatem alicuius* – dostać się pod czyjeś panowanie); (o roślinach) rosnąć, dojrzewać; (o nieszczęściu) dotknąć kogoś; (w mowie) przechodzić do czegoś.

res venit ad manus (ad pugnam) – dochodzi do starcia wręcz, do bitwy.

auxilio (subsidio) alicui venire – przybyć komuś z pomocą (*dat. finalis*).

vereor, veritus sum 2 – bać się; (*alqm*) czcić, szanować kogoś; (*alqd; ne, ne non, ut*) lękać się o coś; (*alicui rei*) być zaniepokojonym o coś; (*de re*) być w trwodze przed czymś.

vergo, versi, - 3 – (*ad, in alqd*) skłaniać, pochylać się ku czemuś; być skierowanym, rozciągać się, leżeć; (o czasie) nadchodzić; (*alqd in alqd*) wlać, wsypać coś do czegoś.

verso 1 – obracać, kręcić; pędzić; rozmyślać, rozważać; niepokoić, dręczyć; *med.* znajdować się gdzieś; być w pewnym stanie (*in timore, in errore*); żyć; (*in re*) zajmować się czymś; polegać na czymś.

in oculis (ante, ob oculos) versari – stać przed oczyma, przychodzić na myśl (*mors versatur ante oculos* – mieć śmierć przed oczyma).

verto, verti, versum 3 – (*alqm, alqd*) obracać, kręcić, kierować; (*in, ad alqd*) skierować coś na coś, nadać kierunek czemuś; zrobić coś czymś, uważać coś za coś; przekopać, przeorać (*terram aratro* – ziemię pługiem); obalić, wywrócić (*arcem, moenia*); zniszczyć, zgubić; (*alqd in alqd; alqd alqa re*) zmienić, zamienić, przemienić coś w coś; przełożyć, tłumaczyć (*ex Graeco in Latinum* – z greki na łacinę); *med.* **vector** – (*ad, in alqd*) zwrócić się, skierować się dokądś; wyjść, wypaść, wyjść na coś; obracać się, toczyć; być w jakimś stanie (*in periculo* – w niebezpieczeństwie); (o czasie) mijać; (*in re*) zależeć od czegoś (*virtus tribus in rebus vertitur* – cnota zależy od trzech rzeczy); (*in alqd*) zmieniać się, przechodzić w coś (*ira vertitur in rabiem* – gniew przechodzi we wściekłość).

alqd alicui vitio vertere – skarcić kogoś za coś.

anno vertente – w ciągu roku.

ante ora verti – unosić się przed oczyma.

iter retro vertere – zawrócić z drogi.

pecuniam in suam re (ad se) vertere – przywłaszczyć sobie pieniądze.

stilum vertere – wytrzeć to, co napisane.

terga vertere (in fugam vertere) – uciec.

vestĭgo 1 – (*alqm, alqd*) szukać, śledzić kogoś, coś.

vestĭo 4 – (*alqm alqa re*) ubrać kogoś w coś; zdobić, upiększać.

vĕto, vetĭi, vetĭtum 1 – (*alqm, alqd; + inf.; + ACI; pass. + NCI; ne, quin, quominus*) zabronić, nie pozwolić, zakazać (*equites flere vetabantur* – zakazane było ekwitom płakać); przeszkodzić, powstrzymywać, tamować.

vexo 1 – potrząsać, dokuczać, nawiedzać; pustoszyć, plądrować; niepokoić, dręczyć, uciskać; niszczyć, marnować.

vidĕo, vĭdi, vĭsum 2 – widzieć; (*alqm, alqd; + ACI; + acc. cum. part.; pass. + NCI*) widzieć, spostrzegać, zauważać, pojmować, wiedzieć; (*ut, ne*) baczyć, strzec (*vide, ne te decipiat* – bacz, by

się nie oszukał); (*alqd*) coś załatwiać, o coś dbać; (*alqd*) zmierzać, dążyć do czegoś; *pass.* być widocznym; (+ *nom. duplex*) wydawać się, uchodzić za coś.

ut mihi videtur – jak mi się zdaje, jak sądzę.

vigĕo, vigŭi, - 2 – być silnym, kwitnąć; słynąć.

vigĭlo 1 – czuwać, być ostrożnym, mieć się na baczności; pracować, tworzyć w nocy.

vinco, vīci, victum 3 – (*alqm, alqd*) zwyciężyć, pokonać kogoś, coś; przekonać, wzruszyć kogoś; udowodnić, dowieść.

iudicio (iudicium) vincere – zwyciężyć proces.

vīvo, vixi, victum 3 – żyć, istnieć, trwać.

miseram vitam vivere – pędzić nieszczęśliwe życie.

ne vivam! – obym szczeł! (*con. optativus*).

vivat! – niech żyje (*con. optativus*).

vŏco 1 – (*alqm*) wołać kogoś, przywołać, zawołać (*senatum*); wezwać (*in consilium* – na naradę); (*alqm ad alqd*) nęcić, wabić kogoś do czegoś, prowokować (*hostes in certamina* – wrogów do walki); (*alqm, alqd in alqd*) wprowadzić kogoś, coś w jakieś położenie, w usposobienie (*in periculum* – w niebezpieczeństwo).

vŏlo 1 – latać.

vŏlo, velle, volŭi, (niereg.) – (*alqd; + inf.; + ACI*) chcieć, pragnąć, pożądać czegoś; (*alqm alqd*) chcieć coś od kogoś; (+ *ACI*) postanowić, uchwalić; twierdzić, utrzymywać; znaczyć, mieć znaczenie.

alicuius causā velle – być komuś przychylnym.

bene (male) alicui velle – życzyć komuś dobrze (źle).

volvo, volvi, volŭtum 3 – (*alqd*) toczyć, obracać coś; (w duszy) żywić, chować coś (*iram*); (czasowi) pozwolić płynąć.

alqd in animo volvere – rozważać coś.

librum volvere – czytać książkę.

vŏmo, vomŭi, vomŭtum 3 – wymiotować; (*alqd*) wypluwać, wyrzucać, zionąć czymś.

vovĕo, vŏvi, vŏtum 2 – (*alqd; + ACI*) uroczyć, obiecać, ślubować; (*alicui alqd*) życzyć komuś czegoś.